

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΤΟ ΝΕΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ
ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ

ΖΑΡΚΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Διπλωματική εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Οκτώβριος 2013

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

THE NEW SUPERVISORY FRAMEWORK OF
BASEL III AND ITS ASSESSMENT

BY
ZARKOS CHRISTOS

Master thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, October 2013

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ πολύ τον καθηγητή μου κ. Σοφοκλή Μπρισίμη για τη συμβολή του στη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΤΟ ΝΕΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙΙ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ

Σημαντικοί όροι: μόχλευση, ρευστότητα, κίνδυνος ρευστότητας, υπερκυκλικότητα, αντικυκλικό απόθεμα, απόθεμα συντήρησης, πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου, μετατρέψιμα αξιόγραφα ενισχυμένου κεφαλαίου, βασικά ίδια κεφάλαια, κύρια και πρόσθετα κεφάλαια της κατηγορίας 1, συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται την εφαρμογή του νέου εποπτικού πλαισίου γνωστού ως Βασιλεία ΙΙΙ, στον απόηχο της κρίσης του 2007. Η Βασιλεία ΙΙΙ είναι ένα πολυσύνθετο ρυθμιστικό πλαίσιο με κύριο στόχο την άμεση εξάλειψη όλων των αδυναμιών που χαρακτηρίζουν τα προηγούμενα πλαίσια των Βασιλεία Ι και ΙΙ. Η προσπάθεια επικεντρώνεται κυρίως στην ποιοτική αναβάθμιση της έννοιας των τραπεζικών κεφαλαίων, αλλά και στην ποσοτική τους διάσταση. Η ρευστότητα κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική, εισάγονται νέοι κανόνες με στόχο την διακράτηση επαρκούς ρευστότητας στα τραπεζικά ιδρύματα και ο κίνδυνος ρευστότητας αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά. Εισάγονται παράλληλα νέοι δείκτες μέτρησης της μόχλευσης ώστε να αποτραπούν τα φαινόμενα υπερκυκλικότητας. Η εργασία αυτή παρουσιάζει πλήρως όλο το πλαίσιο που θα διέπει το τραπεζικό σύστημα, αναλύεται το χρονικό πεδίο εφαρμογής των νέων κανόνων, εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα, αναλύονται οι κίνδυνοι που ενδεχομένως θα προκύψουν από την εφαρμογή τους. Η δέσμη αυτή των νέων κανόνων και όλο το ρυθμιστικό πλαίσιο παρουσιάζονται εκτενώς και αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς ίσως καθορίσουν το μέλλον του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε μια ιδιαίτερα δυσμενή χρονική συγκυρία.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

THE NEW SUPERVISORY FRAMEWORK OF BASEL III AND ITS ASSESSMENT

Keywords: leverage, liquidity, liquidity risk, supercyclicality, countercyclical capital buffer, capital conservation buffer, counterparty credit risk, contingent convertibles, Tier 1 capital, CET 1 capital, additional Tier 1 capital, Tier 2 capital

Abstract

This dissertation deals with the implementation of the new supervisory framework, known as Basel III, in the aftermath of the crisis of 2007. Basel III is a complex regulatory framework with one major goal, the immediate elimination of the weaknesses that characterized the previous frameworks of Basel I and Basel II. The effort focuses on the quality improvement of the concept of bank capital and on its quantitative dimension. Liquidity is considered very important, new rules are introduced with the objective of holding sufficient liquidity by banking institutions and the liquidity risk is effectively managed. New indicators measuring leverage are introduced in order to prevent phenomena of supercyclicality. This paper presents the framework governing the banking system, analyzes the temporal scope of new rules implementation. Additionally, this thesis presents useful conclusions and indicates the risks arising from the implementation of the new framework. The whole package (new rules and framework) is particularly important, because these rules may determine the future of the financial system, in a high unfavorable timing.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Περιεχόμενα

Περίληψη	Vii
Abstract	ix
Κατάλογος Πινάκων	xv
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xvii
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή στη Βασιλεία III	1
1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Δημιουργία Βασιλείας III-Οι προϋπάρχουσες στρεβλώσεις	4
1.2.1 Ο περιορισμός των προβλέψεων	5
1.2.2 Η εξάντληση της κεφαλαιακής εφεδρείας (κεφαλαίων ασφαλείας)	6
1.2.3 Η μείωση των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων	6
1.2.4 Αρμπιτράζ της ασφάλισης καταθέσεων	6
1.2.5 Η έλλειψη άμεσης παρέμβασης	7
1.3 Βασιλεία III-Η δημιουργία ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου	7
1.4 Ανακεφαλαίωση	8
Κεφάλαιο 2: Τα χαρακτηριστικά της νέας κεφαλαιακής δομής	9
2.1 Εισαγωγή	9
2.2 Η κεφαλαιακή βάση των τραπεζών	10
2.3 Η νέα εννοιολογική προσέγγιση ως προς τα τραπεζικά κεφάλαια που εισάγει η Βασιλεία III	11
2.3.1 Η νέα κεφαλαιακή βάση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	12
2.3.2 Κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (CET1)	13

2.3.3 Πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Additional Tier 1 Capital)	15
2.3.4 Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2 Capital)	16
2.4 Ποσοτική ανάλυση της νέας κεφαλαιακής βάσης	17
2.5 Η έκδοση μετατρέψιμων αξιογράφων ενισχυμένου κεφαλαίου (ΜΑΕΚ)	19
2.6 Κεφαλαιακά αποθέματα	19
2.6.1 Το αντικυκλικό απόθεμα και το απόθεμα συντήρησης	20
2.7 Ανακεφαλαίωση	21
Κεφάλαιο 3: Ανάλυση τραπεζικών κινδύνων	23
3.1 Εισαγωγή	23
3.2.1 Κίνδυνος θέσης	23
3.2.2 Συναλλαγματικός κίνδυνος	25
3.2.3 Κίνδυνος διακανονισμού/ατελών συναλλαγών	26
3.2.4 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (Counterparty Credit Risk)	27
3.3 Βασιλεία III-Πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου	28
3.4 Κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι (CCP)	33
3.5 Διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένων	34
3.6 Ανακεφαλαίωση	34
Κεφάλαιο 4: Μόχλευση και ρευστότητα στο νέο πλαίσιο	35
4.1 Εισαγωγή	35
4.2 Δείκτης Μόχλευσης-Βασιλεία III	37
4.3 Το νέο πλαίσιο για τον κίνδυνο ρευστότητας	38
4.3.1 Οι αρχές διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και η εποπτεία	39
4.3.2 Διακυβέρνηση του κινδύνου ρευστότητας	39
4.3.3 Διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας	40

4.3.4 Η διαφάνεια και η δημόσια αποκάλυψη	40
4.3.5 Ο ρόλος των εποπτικών αρχών	41
4.4 Τα νέα ποσοτικά πρότυπα ρευστότητας	41
4.4.1 Ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας	42
4.4.2 Τα υψηλής ποιότητας ρευστά στοιχεία ενεργητικού	43
4.4.3 Οι καθαρές εκροές ρευστότητας	44
4.4.4 Ο δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης	45
4.4.5 Εποπτικά εργαλεία	47
4.5 Αποκάλυψη	47
4.6 Ανακεφαλαίωση	49
Κεφάλαιο 5: Η διαβάθμιση ως κριτήριο πιστοληπτικής αξιολόγησης-ρυθμιστικές παρεμβάσεις	51
5.1 Εισαγωγή	51
5.2.1 Τυποποιημένη προσέγγιση	52
5.2.2 Προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB Approach)	52
5.3 Μειονεκτήματα χρήσης πιστωτικών διαβαθμίσεων	53
5.4 Ποσοτικοποίηση παραμέτρων στις εσωτερικές διαβαθμίσεις	54
5.4.1 Πιθανότητα Αθέτησης	55
5.4.2 Ποσοστιαία ζημία σε περίπτωση αθέτησης (LGD)	56
5.4.3 Χρηματοδοτικό Άνοιγμα (EAD)	56
5.4.4 Προσαρμογή (Calibration)	57
5.5 Ρύθμιση αμοιβών στο τραπεζικό σύστημα	57
5.5.1 Κανόνες από το Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	58
5.5.2 Κανόνες από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	59
5.6 Τα υπάρχοντα στατιστικά δεδομένα των τραπεζών	60

5.7 Ανακεφαλαίωση	61
Κεφάλαιο 6: Αξιολόγηση της Βασιλείας ΙΙΙ- Η επίδραση της Βραζιλίας στο νέο πλαίσιο	63
6.1 Εισαγωγή	63
6.2.1 Πλεονεκτήματα και ενδεχόμενο κόστος	63
6.2.2 Κίνδυνοι από την εφαρμογή της Βασιλείας ΙΙΙ	65
6.2.3 Το πρόβλημα της ανταγωνιστικής ισότητας	66
6.2.4 Η επίπτωση στην αγορά ακινήτων	67
6.3 Η επίδραση της Βραζιλίας στο πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ	67
6.4 Ανακεφαλαίωση	68
Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα	69
Βιβλιογραφία-Διαδικτυακοί τόποι	71

Κατάλογος Πινάκων

2.4.1	Συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις	17
3.3.1	Συντελεστές στάθμισης	32
4.4.1	Πίνακας χρονοδιαγράμματος επίτευξης ελάχιστου LCR	42

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Κατάλογος Διαγραμμάτων

2.3.1	Κεφαλαιακές απαιτήσεις Βασιλεία II,III	12
2.4.2	Βαθμιαία εισαγωγή ρυθμίσεων Βασιλείας III	18
4.1.1	Δείκτης μόχλευσης των επενδυτικών τραπεζών	36
6.2.1	Το πλαίσιο της Βασιλείας III	64

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή στη Βασιλεία III

1.1 Εισαγωγή

Το 1998 εκδόθηκε το πλαίσιο εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και έλαβε την ονομασία Βασιλεία I. Στόχος της Βασιλείας I ήταν η αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η Βασιλεία I έδωσε τη θέση της στη Βασιλεία II, η οποία αποσκοπούσε στην πληρέστερη απεικόνιση των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα και στη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Η Βασιλεία III, όπως αναλύεται και παρακάτω, επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις σε ζητήματα κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα εισήλθε στην οικονομική κρίση το 2007 αντιμετωπίζοντας σημαντικές δομικές στρεβλώσεις και αδυναμίες οι οποίες το κατέστησαν αρκετά ευάλωτο στην ακραία αυτή οικονομική κατάσταση. Το ελλειπές κεφαλαιακό απόθεμα σε συνδυασμό με τη χαμηλή ρευστότητα και τους χαλαρούς κανόνες εκτίμησης των πραγματικών αναγκών κεφαλαιακής επάρκειας, αποτελούν τους κύριους παράγοντες τροφοδότησης αυτής της ιδιαίτερα δυσμενούς οικονομικής εξέλιξης. Ασφαλώς τα σημαντικά κενά στο ρυθμιστικό πλαίσιο συνετέλεσαν στην ανάληψη υψηλού κινδύνου στον χρηματοπιστωτικό τομέα που στόχευε συνεχώς σε περαιτέρω ενίσχυση του οικονομικού αποτελέσματος δημιουργώντας συνθήκες επίπλαστης οικονομικής ευμάρειας.

Η κρίση αποκάλυψε μια σημαντική αρνητική πτυχή του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που είναι η υπερκυκλικότητα του. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση που εκδόθηκε το 2009 από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS (2009b)): «Ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα θεωρείται υπερκυκλικό όταν η δυναμική του και η δυναμική της πραγματικής οικονομίας ενισχύουν η μια την άλλη, αυξάνοντας τις ανοδικές και καθοδικές κινήσεις των δύο πλευρών και υπονομεύοντας τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα και της πραγματικής οικονομίας». Ειδικότερα, σε περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας παρατηρείται υπερβολική ανάληψη κινδύνων και υπερβολική χρηματοοικονομική δραστηριότητα, ενώ αντίθετα, σε περιόδους δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, παρατηρείται ανεπαρκής ανάληψη κινδύνων και ελάχιστη χρηματοοικονομική δραστηριότητα.

Αυτή η διακύμανση στη συμπεριφορά του χρηματοπιστωτικού τομέα μπορεί να προκαλέσει ένα φαύλο κύκλο ανάμεσα στο χρηματοπιστωτικό τομέα και στην πραγματική οικονομία, διευρύνοντας τις κυκλικές διακυμάνσεις της πραγματικής οικονομίας, οι οποίες στη συνέχεια διευρύνουν ακόμη περισσότερο τις ανισορροπίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ούτω καθεξής. Αυτή η κυκλικότητα όμως, όπως φάνηκε, δημιουργεί επιπρόσθετα κεφαλαιακά κενά στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς καθιστώντας έτσι ιδιαίτερα δύσκολη τη διαδικασία εξεύρεσης των κατάλληλων ισορροπιών στη διαμόρφωση του νέου ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου.

Η απάντηση των αρχών ήταν αναγκαία προκειμένου να αποφευχθεί επανάληψη παρόμοιων αρνητικών φαινομένων. Συνεπώς κλήθηκαν να αναδιοργανώσουν, να μεταρρυθμίσουν αυτό το αποδομημένο πλέον χρηματοπιστωτικό σύστημα σε μια συνολική βάση καθώς ο συστημικός κίνδυνος απειλούσε την παγκόσμια οικονομία. Μια συνολική διεθνής απάντηση δόθηκε από το G20 το οποίο έθεσε τις βάσεις για ένα αξιόπιστο εποπτικό σύστημα μέσω ουσιωδών παρεμβάσεων και ενός αυστηρά καθορισμένου πλαισίου δράσης. Το παγκόσμιο εποπτικό πλαίσιο αναθεωρήθηκε πλήρως, με στόχο την ενίσχυση της αξιοπιστίας και της ανθεκτικότητάς του, μέσω ενίσχυσης των κεφαλαίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε ποσοτική αλλά και σε ποιοτική βάση. Επίσης τέθηκαν και ισχυροί περιορισμοί όσον αφορά τη μόχλευση, αξιολογήθηκαν εκ νέου και εξαλείφθηκαν σημαντικά κίνητρα ανάληψης επιπρόσθετου κινδύνου, καθιερώθηκαν διεθνή standards όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση και τη διαχείριση του κινδύνου.

Οι ρυθμιστικοί κανόνες που αποσκοπούν στην ευρωστία των τραπεζών καλούνται κανόνες μικροπροληπτικής εποπτείας, ενώ όσοι αποσκοπούν στους κινδύνους του εξωτερικού περιβάλλοντος, καλούνται κανόνες μακροπροληπτικής εποπτείας. Η κεφαλαιακή επάρκεια είναι το σημαντικότερο εργαλείο της μικροπροληπτικής εποπτείας, το οποίο μετριάξει την έκθεση στον κίνδυνο και διασφαλίζει τους καταθέτες. Συνεπώς η εποπτική αρχή καλείται να καθορίσει τα επίπεδα μόχλευσης και το απόθεμα κεφαλαίου ανάλογα με τους δυνητικούς κινδύνους. Ο προσδιορισμός των παραπάνω κεφαλαίων αναλύεται στην παρούσα εργασία. Η χρηματοπιστωτική κρίση δημιούργησε σημαντικές αμφιβολίες για την αποτελεσματική και ολοκληρωτική εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II. Η αλληλεπίδραση των εποπτικών κανόνων με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και η ενδεχόμενη υποτίμηση αυτού του κινδύνου από τη Βασιλεία II δημιουργεί ισχυρή αμφισβήτηση για την αξιοπιστία της. Η Βασιλεία II

υφίσταται κριτική για τις μεγάλες ασάφειες και ελλείψεις όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο. Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας (BCBS) διατύπωσε όλες τις ενστάσεις της σχετικά με τις δυσλειτουργίες και τα σημαντικά κενά τα οποία προσδιορίζει πλήρως. Σύμφωνα με την ανάλυση της BCBS, η Βασιλεία II επικεντρώθηκε στην διαχείριση και μέτρηση του κινδύνου και αγνόησε σημαντικές παραμέτρους όπως η ποιότητα και η σύνθεση των κεφαλαίων.

Η ποιότητα των κεφαλαίων αποτελεί ισχυρό καταλύτη και ανασταλτικό παράγοντα αποφυγής των επιπτώσεων μιας υπέρμετρης έκθεσης στον κίνδυνο, εμφανίζοντας έτσι ισχυρά αμυντικά χαρακτηριστικά. Όμως και η διαχείριση των κινδύνων έπασχε σε πολλά σημεία, καθιστώντας έτσι την εσωτερική τραπεζική διαδικασία μέτρησης κινδύνου και κεφαλαιακών απαιτήσεων ιδιαίτερα αναποτελεσματική. Αν αυτό συνδεθεί και με την παρουσία ενός δυναμικού περιβάλλοντος με πολλά σύνθετα χρηματοπιστωτικά εργαλεία, όπως τα παράγωγα, γίνεται αντιληπτό, ότι καθίσταται επιτακτική η εξάλειψη αυτών των αδυναμιών και των στρεβλώσεων. Η Βασιλεία III, ένα νέο αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο, δημιουργείται για να επιτύχει εκεί που απέτυχε το προηγούμενο, εισάγοντας καινοτομίες αλλά και τροποποιώντας μέρη του ήδη υπάρχοντος ρυθμιστικού πλαισίου. Η πρόσφατη αυτή αναθεώρηση της Συνθήκης της Βασιλείας (2010) στοχεύει στη δημιουργία ισχυρών θυλάκων προστασίας εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι προτάσεις αυτές, στις οποίες αποδόθηκε ο τίτλος Βασιλεία III, καλύπτουν τα κεφάλαια, τη ρευστότητα και τις προβλέψεις και αναμένεται να περιορίσουν την προ-κυκλική μόχλευση εντός του συστήματος.

Η Βασιλεία III παρουσιάστηκε από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας το Δεκέμβριο του 2010 με τον τίτλο 'Βασιλεία III : Ένα παγκόσμιο ρυθμιστικό πλαίσιο για πιο ανθεκτικά τραπεζικά συστήματα και τραπεζικά ιδρύματα' και τον Ιούνιο του 2011 παρουσιάστηκε μία αναθεωρημένη μορφή της με τον τίτλο 'Διεθνές πλαίσιο για τη ρευστότητα, τη μέτρηση κινδύνου, τα πρότυπα και την εποπτεία'. Κύριος στόχος είναι η δημιουργία ενός τραπεζικού τομέα ικανού να απορροφήσει τις συνεχείς απειλές και τους κινδύνους που απορρέουν από αυτό το πολύ αμφίρροπο οικονομικό περιβάλλον. Αυτό το νέο μεταρρυθμιστικό σύνολο κανόνων αναμένεται να βελτιώσει τη διαχείριση του κινδύνου, ενδυναμώνοντας παράλληλα τη διαφάνεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η Βασιλεία I που είχε υιοθετηθεί το 1988, αποτελούσε μια αριθμητική προσέγγιση και περιλάμβανε περί τις τριάντα σελίδες κειμένου. Σε πλήρη αντίθεση, η Βασιλεία III αριθμεί

περί τις πεντακόσια δέκα σελίδες εμπεριέχοντας σύνθετες εξισώσεις. Η πολυπλοκότητα αυτή αντανακλά κυρίως την έντονη επιθυμία εξάλειψης και αντιμετώπισης των κινδύνων που ήρθαν στην επιφάνεια τα τελευταία χρόνια. Όμως όλη αυτή η πολυσύνθετη προσέγγιση προσκρούει σε αλληλοσυγκρουόμενες νομοθεσίες, αποκλίνουσες λογιστικές μεθοδολογίες και αντιφατικούς κανόνες, που δημιουργήθηκαν με στόχο τη διαφύλαξη της ακεραιότητας και της αξιοπιστίας του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, αλλά εν τέλει ίσως εγκυμονεί κινδύνους με νέα μορφολογικά χαρακτηριστικά. Έτσι με αυτή τη λεπτομερή ανάλυση που ακολουθεί παρακάτω απεικονίζεται πλήρως η πολυπλοκότητα της εποπτείας, όπως αυτό διαπιστώνει και ένας σημαντικός αριθμός στελεχών ρυθμιστικών αρχών και τραπεζών αλλά και αναλυτών που συμμετείχαν σε έρευνα του Bloomberg (2012).

Ακόμη κι αν οι νέες ρυθμίσεις μπορούν πραγματικά να υλοποιηθούν, δεν επαρκούν για να περιφρουρήσουν την ασφάλεια του συστήματος (Robert Jenkins, μέλος της επιτροπής χρηματοπιστωτικής πολιτικής της Τράπεζας της Αγγλίας). Ένα άλλο μεγάλο ερώτημα που θα ανακύψει από τη μελέτη της Βασιλείας III είναι αν υφίσταται ενδεχόμενη προικοδότηση για τους ισχυρούς τραπεζικούς κολοσσούς. Η άποψη αυτή διατυπώνεται από διακεκριμένους αξιωματούχους. (Ο γερμανός αξιωματούχος και επικεφαλής της γερμανικής αρχής εποπτείας του χρηματοοικονομικού κλάδου Γιόχεν Σάνιο, επισημαίνει ότι η Βασιλεία III κινδυνεύει να οδηγήσει σε ‘χρηματοοικονομικό δαρβινισμό’ επιβίωσης του ανθεκτικότερου). Από την άλλη πλευρά, διεθνείς τραπεζικοί και επενδυτικοί όμιλοι (πχ Deutsche Bank) επικροτούν το νέο αυτό εποπτικό πλαίσιο, το οποίο, μειώνει σημαντικά την αβεβαιότητα στην Ευρωζώνη. Όπως αντιλαμβανόμαστε πρόκειται για μια αμφιλεγόμενη ενέργεια εξωραϊσμού των αδυναμιών της Βασιλείας II και μένει να αποδειχτεί ποια από τις δύο απόψεις ανταποκρίνεται περισσότερο στην πραγματικότητα. Παρακάτω θα παρουσιαστούν όλες οι πτυχές αυτής της σύνθετης ανάλυσης.

1.2 Δημιουργία Βασιλείας III-Οι προϋπάρχουσες στρεβλώσεις

Στο κεφάλαιο αυτό θα διερευνήσουμε τους λόγους αναθεώρησης του εποπτικού πλαισίου, τις στρεβλώσεις και αδυναμίες που προϋπήρχαν και πυροδότησαν τη μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2009. Αυτές οι στρεβλώσεις είναι ουσιαστικά το αντικείμενο εξορθολογισμού της Βασιλείας III, όπου επιχειρείται να αμβλυνθούν μέσω συντονισμένων κινήσεων, οι οποίες παρουσιάζονται στα παρακάτω κεφάλαια.

Οι προβλέψεις, η κεφαλαιακή επάρκεια, η κεφαλαιακή εφεδρεία, το Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων (Deposit Insurance Fund) και η έγκαιρη παρέμβαση από τις ρυθμιστικές αρχές αποτελούσαν τους κύριους μοχλούς αποτροπής μιας συστημικής και εκτεταμένης κρίσης. Όμως η πολύ δυσμενής κρίση κατέστησε όλα αυτά τα συστατικά διάτρητα και ουσιαστικά εξέθεσε το εποπτικό πλαίσιο καθώς αναδύθηκαν χρόνιες αδυναμίες.

Η ταχύτητα ανάδειξης των αδυναμιών ήταν πραγματικά πολύ μεγάλη, όχι μόνο γιατί απέτυχαν οι διοικητικές και λογιστικές πρακτικές των υψηλών bonus και υποβαθμίστηκαν ζητήματα κεφαλαιακής επάρκειας και προβλέψεων, αλλά και λόγω της ελεγκτικής και εποπτικής κουλτούρας που απέτυχε να προστατεύσει τα επίπεδα εποπτικών κεφαλαίων. Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά τα στοιχεία που αναφέραμε παραπάνω.

1.2.1 Ο περιορισμός των προβλέψεων

Οι managers των τραπεζών όπως και οι μέτοχοι έχουν μικρό κίνητρο να σχηματίσουν προβλέψεις για επισφαλή δάνεια, καθώς με αυτό τον τρόπο τα κέρδη μειώνονται, τα μερίσματα μειώνονται και αυτό είναι αναντίστοιχο με την αρχική προσδοκία τους περί μεγιστοποίησης του κέρδους. Από το 2001 ξεκίνησε η απότομη μείωση των προβλέψεων, η οποία συνεχίστηκε μέχρι και το 2008 και αφορά όχι μόνο σε δάνεια αλλά και σε πάγια στοιχεία, καθώς ο χρηματοπιστωτικός κλάδος υπερτιμούσε συνήθως την αξία τους.

Το γεγονός ότι τα bonus ήταν άμεσα συνδεδεμένα με τη βραχυχρόνια κερδοφορία λειτουργούσε ανασταλτικά ως προς τη διενέργεια προβλέψεων. Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ) δεν αναγνώριζαν μακροπρόθεσμες ζημίες και αυτή η θέση ταυτίστηκε ουσιαστικά με την επιθυμία των managers και των μετόχων, εξουδετερώνοντας παράλληλα κάθε προσπάθεια εξορθολογισμού των οικονομικών μεγεθών. Μάλιστα στην Ισπανία που είχε ένα πιο αυστηρό πλαίσιο διενέργειας προβλέψεων, η ρυθμιστική αρχή κατηγορήθηκε ότι το πλαίσιο δεν είναι συμβατό με τα ΔΛΠ.

1.2.2 Η εξάντληση της κεφαλαιακής εφεδρείας (κεφαλαίων ασφαλείας)

Η ικανότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων να αντλήσουν κεφάλαια εξαρτάται από τη διαμόρφωση του οικονομικού κλίματος. Αν υπάρχουν θετικές προοπτικές από τους επενδυτές, τότε η εξεύρεση κεφαλαίων είναι μια απλή υπόθεση. Όταν όμως τα πράγματα δεν είναι και τόσο ευόδια, η κατάσταση περιπλέκεται. Αυτό έγινε ορατό από το 2008 όταν ο τραπεζικός τομέας κλήθηκε μέσα σε ένα πολύ δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, να αναζητήσει επιπρόσθετα κεφάλαια. Αυτό στάθηκε αδύνατον λόγω της απροθυμίας των πιστωτών και επενδυτών να αναλάβουν τον επιπρόσθετο κίνδυνο. Αν ληφθεί υπόψη η προσμέτρηση των υβριδικών κεφαλαίων στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, θα αντιληφθούμε πόσο οξύ θα ήταν το πρόβλημα με μια μη προσμέτρησή τους στο τελικό κεφάλαιο.

1.2.3 Η μείωση των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων

Η αύξηση της κεφαλαιακής επάρκειας μεταξύ των ετών 2002-2007 δεν ήταν αντίστοιχη της βελτίωσης των οικονομικών μεγεθών, όπως αποτυπώθηκε στους ισολογισμούς των τραπεζικών ιδρυμάτων. Αυτή η μείωση της κεφαλαιακής επιβάρυνσης ανά μονάδα παγίων στοιχείων δεν αντανακλά μια ποιοτική αναβάθμιση του χαρτοφυλακίου, αλλά αποτελεί αποτέλεσμα μιας ανακατανομής χαρτοφυλακίων, σε προϊόντα όπως τα παράγωγα, που υποεκτιμούν σημαντικά τον κίνδυνο. Οι τράπεζες με την πάροδο του χρόνου προχώρησαν στην εύρεση έξυπνων μηχανισμών μεταφοράς κινδύνου ώστε να μειώνουν τις κεφαλαιακές τους ανάγκες.

1.2.4 Αρμπιτράζ της ασφάλισης καταθέσεων

Το ταμείο ασφάλισης καταθέσεων είναι άλλο ένα δίχτυ ασφαλείας που θεωρήθηκε ιδιαίτερα ακριβό από τα τραπεζικά ιδρύματα, καθώς υποδηλώνει αυστηρότερο ρυθμιστικό πλαίσιο, αυστηρή εποπτεία και υπό προϋποθέσεις πληρωμή ασφαλιστρών. Προκειμένου να απαγκιστρωθεί ο τραπεζικός τομέας από αυτό το πλαίσιο δράσης επινόησε μια μορφή

αρμπιτράζ, τη δημιουργία του ‘σκιάδους’ τραπεζικού συστήματος (shadow banking). Πρόκειται για δημιουργία εργαλείων ή εταιριών που υποκαθιστούν το ρόλο των τραπεζών, εκτελώντας παρεμφερείς λειτουργίες, χωρίς όμως να υπόκεινται στην τραπεζική εποπτεία.

Χωρίς ασφαλιστικά έξοδα και ρυθμιστικούς περιορισμούς, το shadow banking έγινε ιδιαίτερα δημοφιλές. Μεταξύ των ετών 1995-2007 οι φορείς αυτοί κλήθηκαν να διαχειριστούν τετραπλάσια και (ίσως μεγαλύτερα) κεφάλαια από τον τραπεζικό κλάδο. Έτσι με το έναυσμα της κρίσης, οι επενδυτές χωρίς να έχουν κάποιο δίχτυ ασφαλείας, απορρόφησαν όλη τη ζημία. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις, οι επενδυτές ήταν οι ίδιες οι τράπεζες και η χρεοκοπία αρκετών επενδυτικών funds αντικατοπτρίζει ακριβώς αυτή την αδυναμία του ρυθμιστικού πλαισίου να αποτρέψει τέτοιες αρνητικές επιπτώσεις.

1.2.5 Η έλλειψη άμεσης παρέμβασης

Η διαδικασία άμεσης παρέμβασης των νέων ρυθμίσεων στοχεύει να ελαχιστοποιήσει τις απώλειες από ενδεχόμενη χρεοκοπία τραπεζών και από αποσβέσεις άυλων παγίων. Επίσης λειτουργεί ως ένας ανασταλτικός παράγοντας για τους managers και τους μετόχους, στο να παρεκκλίνουν από τις απαιτήσεις του ρυθμιστικού πλαισίου. Πρόκειται όμως για ένα εργαλείο που συνεπάγεται κόστος, καθώς απαιτεί διαρκή εποπτεία των τραπεζικών δραστηριοτήτων και δέσμευση σημαντικών πόρων. Η απότομη διάβρωση των κεφαλαίων ασφαλείας την περίοδο 2002-2006 σηματοδοτεί την απουσία της άμεσης παρέμβασης, σε μια χρονική περίοδο όπου η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών ήταν επιτακτική και η αύξηση των προβλέψεων αναγκαία.

1.3 Βασιλεία III- Η δημιουργία ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου

Οι πρόσφατες οικονομικές κρίσεις κατέδειξαν τις υπάρχουσες αδυναμίες στο προϋπάρχον ρυθμιστικό πλαίσιο και στη διαχείριση κινδύνου εκ μέρους των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ως απάντηση, οι ρυθμιστικές αρχές κλήθηκαν να υιοθετήσουν νέα μέτρα ώστε να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη και την σταθερότητα στις αγορές, αλλά και να

αποτρέψουν ενδεχόμενη μελλοντική αρνητική επίδραση στην οικονομία. Ουσιαστικά μέσω των νέων κανόνων επιδιώκεται η αποτροπή ενός συστημικού κινδύνου ο οποίος εκδηλώνεται με δύο μορφές.

α) Η χρονική διάσταση είναι η εξέλιξη του συστημικού κινδύνου κατά τη διάρκεια κάποιων ετών. Προς αποτροπή αυτής της δυσμενούς εξέλιξης, μέσω της μακροπροληπτικής εποπτείας επιδιώκεται η ενίσχυση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε περιόδους ύφεσης και ο περιορισμός φαινομένων προκυκλικότητας, τα οποία κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορεί να εντατικοποιήσουν το συστημικό κίνδυνο.

β) Η διατομεακή διάσταση είναι μια άλλη μορφή εκδήλωσης του συστημικού κινδύνου που πηγάζει από ενδεχόμενη έκθεση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε παρεμφερείς κινδύνους, λόγω διασύδεσης αυτών των ιδρυμάτων.

Υπάρχει όμως και η μικροπροληπτική εποπτεία μέσω της οποίας επιδιώκεται η εξάλειψη κινδύνων συνδεδεμένων με τις δραστηριότητες των τραπεζικών ιδρυμάτων. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν, ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας, ο λειτουργικός κίνδυνος, και ο συναλλαγματικός κίνδυνος. Σε παρακάτω κεφάλαια θα αναλύσουμε πλήρως το πλαίσιο που στοχεύει να ελαχιστοποιήσει όλες αυτές τις μορφές κινδύνου.

1.4 Ανακεφαλαίωση

Το κεφάλαιο που αναπτύχθηκε παραπάνω δίνει μια περιληπτική εικόνα των παραγόντων που κατέστησαν τα προηγούμενα πλαίσια της Βασιλείας I και II διάτρητα. Η έλλειψη ισχυρής κεφαλαιακής βάσης, το χαμηλό επίπεδο ρευστότητας και το φαινόμενο της υπερκυκλικότητας, δημιούργησαν όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για τη γέννηση της μεγάλης χρηματοοικονομικής κρίσης του 2007. Παράλληλα ο περιορισμός των προβλέψεων, η απουσία άμεσης παρέμβασης, η μείωση των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων και η εξάντληση των κεφαλαίων ασφαλείας συνετέλεσαν στην πυροδότηση της κρίσης, η οποία ουσιαστικά κατέστησε αναγκαία τη δημιουργία ενός νέου εποπτικού πλαισίου. Συνεπώς, η Βασιλεία III είναι το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας από μέρους της διεθνούς κοινότητας να περιορίσει συγκεκριμένες αδυναμίες και ατέλειες των προηγούμενων πλαισίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Τα χαρακτηριστικά της νέας κεφαλαιακής δομής

2.1 Εισαγωγή

Από τις αρχές του 1980 η έννοια των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων είχε έναν ιδιαίτερα ζωτικό ρόλο στη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η υποχρέωση διακράτησης ενός ελάχιστου επιπέδου κεφαλαίων ως ποσοστό του σταθμισμένου ενεργητικού, αποτρέπει την ακραία ανάληψη κινδύνου, δημιουργώντας ένα πιο αξιόπιστο και λιγότερο ευάλωτο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Τα αποθέματα ασφαλείας ή εφεδρείας λειτουργούν ως μια ασπίδα προστασίας έναντι πιθανής ζημίας ή πιθανής χρεοκοπίας τραπεζικού ιδρύματος, περιορίζοντας κάθε πιθανότητα μετάδοσης της κρίσης. Όμως είναι φανερό ότι για να είναι αυτό το ελάχιστο επίπεδο κεφαλαίων αξιόπιστο και αποτελεσματικό, θα πρέπει ο εκτιμώμενος κίνδυνος να αντανakλά τον πραγματικό κίνδυνο των παγίων στοιχείων. Αν αυτή η συνθήκη πραγματικά ικανοποιείται, τότε υπάρχει ολική προστασία των καταθετών και πιστωτών από κάθε δυσμενή επίδραση, σε περιόδους που εμφανίζονται διάφοροι συστημικοί κίνδυνοι.

Πρακτικά το μετοχικό κεφάλαιο αποτελεί τον καταλύτη δημιουργίας ενός αξιόπιστου αμυντικού μηχανισμού απορρόφησης απωλειών. Αντίθετα, χαμηλότερης ποιότητας λογίζονται κάποια χρηματοοικονομικά εργαλεία όπως τα υβριδικά κεφάλαια και τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης. Η απουσία διατάξεων στο παρελθόν, κατέστησε δυνατή την εξασφάλιση ισχυρών δεικτών κεφαλαιακής βάσης παρά την περιορισμένη ύπαρξη κοινών μετοχών.

2.2 Η κεφαλαιακή βάση των τραπεζών

Στην κατηγορία κεφαλαίων θα μπορούσαμε να διακρίνουμε τρεις έννοιες κεφαλαίων:

- Λογιστικά κεφάλαια, που είναι η κατηγορία των κεφαλαίων που αποτυπώνονται στον ισολογισμό, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ).
- Εποπτικά κεφάλαια, που είναι η κατηγορία των κεφαλαίων που διαμορφώνονται σύμφωνα με τους εποπτικούς κανόνες.
- Οικονομικά κεφάλαια, που είναι η κατηγορία των κεφαλαίων που προορίζονται να απορροφήσουν μη αναμενόμενες ζημιές.

Αυτή η πολυσύνθετη εννοιολογική προσέγγιση του όρου ‘κεφάλαιο’, οφείλεται κυρίως στην ετερογένεια των ενδιαφερόμενων μερών που αναλύουν τα οικονομικά στοιχεία μιας τράπεζας. Για να γίνει πιο αντιληπτή η εποπτική διάσταση των κεφαλαίων, αυτά θα πρέπει να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες, τα διαθέσιμα κεφάλαια και τα απαιτούμενα κεφάλαια. Τα διαθέσιμα είναι τα κεφάλαια που διαθέτει μια τράπεζα με βάση τους εποπτικούς κανόνες, ενώ απαιτούμενα είναι τα κεφάλαια που οφείλει να διαθέτει η τράπεζα προκειμένου να ανταποκρίνεται στις επιταγές της τραπεζικής εποπτείας. Αν τα διαθέσιμα κεφάλαια είναι μεγαλύτερα των απαιτούμενων, η τράπεζα θεωρείται επαρκώς κεφαλαιοποιημένη. Για να συμπεριληφθεί ένα χρηματοοικονομικό μέσο στα διαθέσιμα κεφάλαια ενός τραπεζικού ιδρύματος θα πρέπει να πληροί τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- I. Μονιμότητα και διαθεσιμότητα, χαρακτηριστικά που είναι συνυφασμένα με τη ληκτότητα, καθώς όσο πιο μακροπρόθεσμοι χαρακτήρα είναι μια μορφή κεφαλαίου, τόσο μεγαλύτερη αξία προσδίδει στην τράπεζα. Με βάση το παραπάνω, το μετοχικό κεφάλαιο που εκτείνεται στο διηνεκές, είναι κορυφαίας ποιότητας κεφάλαιο.
- II. Ευελιξία πληρωμών, χαρακτηριστικό που υφίσταται, όταν υπάρχει η δυνατότητα ανάκλησης πληρωμών τοκοχρεολυσίων ή μερισμάτων. Η δυνατότητα αυτή είναι δεδομένη στα μερίσματα ή στις προνομιούχες μετοχές καθώς είναι στη διακριτική ευχέρεια των διοικήσεων των τραπεζών ο καθορισμός μερισματικής πολιτικής.

- III. Δυνατότητα απορρόφησης ζημιών ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία του τραπεζικού ιδρύματος. Το μετοχικό κεφάλαιο είναι στην πρώτη θέση αυτής της κατηγορίας καθώς μπορεί να απορροφήσει ζημιές άμεσα και χωρίς κανένα περιορισμό.

2.3 Η νέα εννοιολογική προσέγγιση των τραπεζικών κεφαλαίων που εισάγει η Βασιλεία III

Μια παράμετρος στην οποία δόθηκε ιδιαίτερη σημασία, σύμφωνα με τη Βασιλεία III, είναι η ενίσχυση του διεθνούς κεφαλαίου και των κανόνων ρευστότητας. Εισάγεται μια νέα διάσταση σε σχέση με την προηγούμενη προσέγγιση περί κεφαλαίου, καθώς αναβαθμίζεται πλήρως η ποιότητα, διαφάνεια, συνοχή και συνέπεια της κεφαλαιακής βάσης. Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο που διαμορφώνεται από τη Βασιλεία III, τα βασικά κεφάλαια (Tier 1 Capital) αποτελούνται κυρίως από κοινές μετοχές και παρακρατηθέντα κέρδη. Οι τομές που επιφέρει η Βασιλεία III στο πεδίο της κεφαλαιακής δομής αφορούν τις κάτωθι κατευθυντήριες γραμμές:

- Η νέα κεφαλαιακή δομή είναι πλήρως απλοποιημένη.
- Η ποιότητα της κεφαλαιακής βάσης είναι βελτιωμένη και πλήρως εναρμονισμένη με τις επιταγές του νέου ρυθμιστικού πλαισίου.
- Τα κύρια στοιχεία (Common Equity Tier 1, CET 1) είναι πλήρως αποτυπωμένα εντός των νέων διατάξεων.
- Νέα αυστηρότερα κριτήρια εισάγονται για όλες τις κατηγορίες ιδίων κεφαλαίων.
- Προσδιορίζονται ορισμένα κεφάλαια τα οποία αφαιρούνται από τα κεφάλαια της κατηγορίας 1 (CET 1).
- Αυξάνεται η ποσότητα των κεφαλαίων, καθορίζεται μια νέα μορφή μέσων για την αντιμετώπιση ακραίων συνθηκών.

2.3.1 Η νέα κεφαλαιακή βάση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

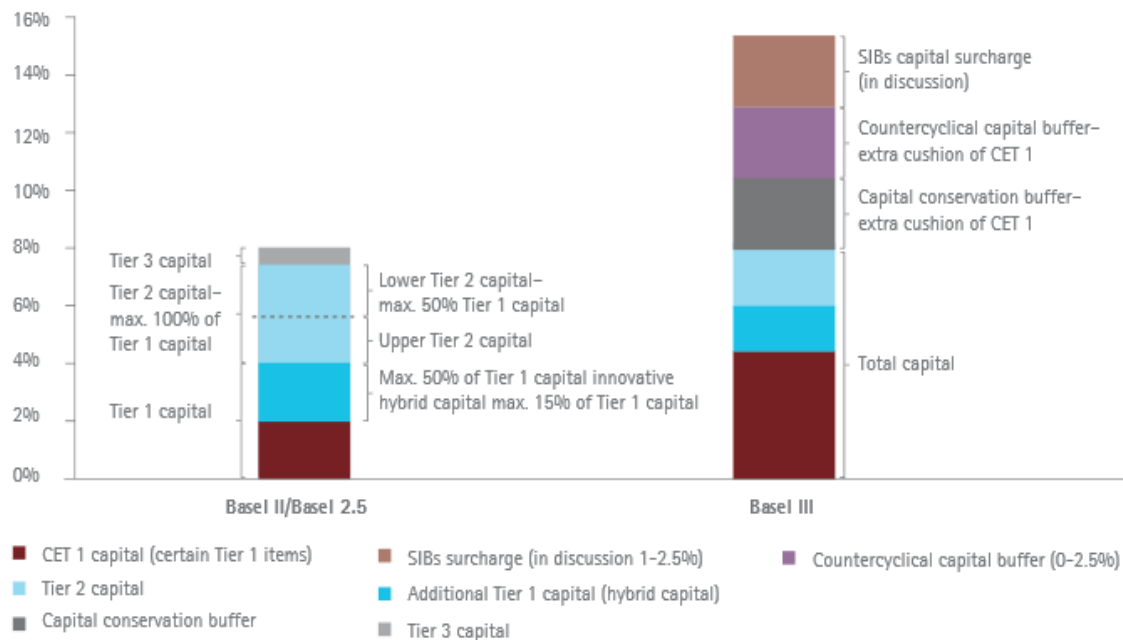
Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων αποτελείται από το άθροισμα:

A. Των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 Capital) τα οποία περαιτέρω διαχωρίζονται σε Κύρια και Πρόσθετα Κεφάλαια της κατηγορίας 1.

B. Των συμπληρωματικών κεφαλαίων (Tier 2 Capital)

Το νέο κανονιστικό πλαίσιο είναι πλήρως απλοποιημένο όπως και το προηγούμενο πλαίσιο της Βασιλείας II. Έχουν καταργηθεί πλέον δύο υποκατηγορίες κεφαλαίων, τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια της κατηγορίας 2 (Upper Tier 2 Capital) και τα πρόσθετα στοιχεία συμπληρωματικών κεφαλαίων (Lower Tier 2 Capital). Καταργείται επίσης η κατηγορία των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων για την κάλυψη του κινδύνου της αγοράς (Tier 3 Capital).

Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Βασιλεία II / Βασιλεία 2.5 vs Βασιλεία III

Πηγή: Accenture Manual

Διάγραμμα 2.3.1

Η κυριότερη καινοτομία της Βασιλείας III είναι η εναρμονισμένη εισαγωγή των κύριων στοιχείων (CET 1), ενός βασικού συστατικού των ιδίων κεφαλαίων, που αποτελεί ουσιαστικά ένα από τα πιο ποιοτικά κεφαλαιακά εργαλεία. Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων, αποτελούν ένα χρήσιμο μέτρο για την εκτίμηση της φερεγγυότητας ενός τραπεζικού οργανισμού.

Θα ήταν σκόπιμο εδώ να παραθέσουμε ένα παράδειγμα που αντανακλά αυτή την ποιοτική προσέγγιση του νέου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας III σε σχέση με την προσέγγιση του προηγούμενου πλαισίου. Σύμφωνα με τους κανόνες της Βασιλείας II, οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις του 8% θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν κυρίως μέσω των κεφαλαίων των Tier 1 και Tier 2. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορούσαν να καλυφθούν οι ελάχιστες ανάγκες, με τα κεφάλαια του Tier 1 να διαμορφώνονται στο 4% του σταθμισμένου ενεργητικού.

Άρα αφού υπάρχει η δυνατότητα της διακράτησης υβριδικών κεφαλαίων στο 50% του Tier 1, τα κύρια στοιχεία του Tier 1 θα είναι μόλις 2% του σταθμισμένου ενεργητικού. Αντίθετα σύμφωνα με τις επιταγές της Βασιλείας III, τίθεται ως ελάχιστο όριο κεφαλαίων του Tier 1 το 6% και των κύριων στοιχείων το 4,5 % του σταθμισμένου ενεργητικού. Από αυτά τα στοιχεία αποκαλύπτεται η ατέλεια του προηγούμενου ρυθμιστικού πλαισίου ως προς την ποιοτική διάσταση των κεφαλαίων.

2.3.2 Κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων(CET1)

Στα κύρια στοιχεία των κεφαλαίων του Tier 1 εντάσσονται τα παρακάτω:

- I. Η αξία του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου σε επίπεδο κοινών μετοχών.
- II. Η διαφορά από την έκδοση των παραπάνω μετοχών υπέρ το άρτιο.
- III. Τα αποτελέσματα εις νέον συμπεριλαμβανομένων και των προσωρινών κερδών ή ζημιών.
- IV. Τα εμφανή αποθεματικά ή άλλα συσσωρευμένα κέρδη.

- V. Οι κοινές μετοχές που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές εταιρίες τραπεζών και κατέχονται από τρίτους, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια εισαγωγής στην κατηγορία των κύριων στοιχείων.

Αυτή η νέα προσέγγιση στον ορισμό των κύριων στοιχείων του Tier 1, σκοπεύει να προσδώσει περισσότερη φερεγγυότητα στην έννοια του κεφαλαίου. Γι' αυτό το λόγο, όπως αναφέρουμε και παραπάνω, στην κατηγορία των κύριων στοιχείων του Tier 1 εντάσσονται στοιχεία τα οποία είναι ιδιαίτερα ποιοτικά και μπορούν να διαμορφώσουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες το τραπεζικό ίδρυμα καθίσταται φερέγγυο.

Στα κύρια στοιχεία του Tier1 όμως υπάρχουν και κάποια στοιχεία που υπολογίζονται αφαιρετικά. Σε αυτά τα στοιχεία θα γίνει μια σύντομη αναφορά, τονίζοντας τον ιδιαίτερο ρόλο που παίζουν σύμφωνα με τη Βασιλεία III, για το σωστό και αξιόπιστο σχηματισμό των κύριων κεφαλαίων του Tier 1.

- I. Ίδιες μετοχές, επειδή η τράπεζα με την αγορά τους μεταφέρει την ικανότητα απορρόφησης ζημιών από τον αρχικό αγοραστή στην ίδια.
- II. Η υπεραξία και τα άυλα πάγια, δεδομένου ότι δεν μπορούν να μετατραπούν σε ενσώματα πάγια και να απορροφήσουν μελλοντικές ζημίες.
- III. Η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που στηρίζεται σε μελλοντικά κέρδη.
- IV. Η συμμετοχή μιας τράπεζας Α σε μια τράπεζα Β. Αν η συμμετοχή υπερβαίνει το 10 % του κεφαλαίου της Β, αφαιρείται το ποσοστό άνω του 10 %. Η λογική είναι η αποφυγή της διπλής μόχλευσης, καθώς οι τράπεζες θα μπορούσαν να αλληλο-υποστηριχθούν και να αυξήσουν την κεφαλαιακή τους βάση, χωρίς κάποια πραγματική εισροή κεφαλαίων.
- V. Το έλλειμμα προβλέψεων σε σχέση με πιθανές μελλοντικές ζημίες.
- VI. Τα κέρδη ή ζημίες που προέρχονται από τη διαδικασία αντιστάθμισης ταμειακών ροών.

- VII. Τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από τη μεταβολή της αξίας στοιχείων του παθητικού λόγω της διαφοροποίησης του πιστωτικού κινδύνου ενός τραπεζικού ιδρύματος.
- VIII. Το κέρδος από τη διαχείριση του συνταξιοδοτικού αποθεματικού.

2.3.3 Πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Additional Tier 1)

Σε αυτή την ενότητα θα αναλύσουμε τη δομή των πρόσθετων ιδίων κεφαλαίων, που αποτελούν μέρος της κεφαλαιακής δομής, όπου και σε αυτή την περίπτωση υπάρχει ένα αυστηρό πλαίσιο σε σχέση με τη δυνατότητα ένταξης κάποιου στοιχείου στην ανωτέρω κατηγορία. Σε αυτή την κατηγορία λοιπόν εντάσσονται τα ακόλουθα:

- I. Προνομιούχες μετοχές και ομολογιακοί τίτλοι που πληρούν τους κάτωθι όρους:
1. Είναι μη καθορισμένης διάρκειας.
 2. Μπορούν να ανακληθούν από τον εκδότη τους μετά την παρέλευση της πενταετίας και υπό προϋποθέσεις.
 3. Είναι μειωμένης εξασφάλισης και είναι στην διακριτική ευχέρεια των τραπεζικών ιδρυμάτων η παύση πληρωμών.
 4. Δεν εμπεριέχουν ρήτρα προσαύξησης προκαθορισμένης απόδοσης σε περίπτωση μη άσκησης του δικαιώματος ανάκλησής τους.
 5. Έχουν εκδοθεί και το ποσό της έκδοσης είναι πλήρως καταβεβλημένο.
 6. Θα πρέπει με κάθε τρόπο να διασφαλίζεται η μέγιστη ικανότητα απορρόφησης ζημιών (loss absorbency).
- II. Τίτλοι με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά, οι οποίοι έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεων των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους και κατέχονται από τρίτους.

III. Η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών, που εντάσσονται στην πιο πάνω κατηγορία, υπέρ το άρτιο.

Ως συνέπεια των ανωτέρω, οι προνομιούχες μετοχές μη καθορισμένης διάρκειας που δεν παρέχουν δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος, συνεχίζουν να εντάσσονται στα βασικά ίδια κεφάλαια, κάτω όμως από ορισμένους ποσοτικούς περιορισμούς.

2.3.4 Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2 Capital)

Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια είναι τα παρακάτω:

- I. Προνομιούχες μετοχές και άλλοι ομολογιακοί τίτλοι που εκπληρώνουν τους παραπάνω όρους που τέθηκαν για το κεφάλαιο των πρόσθετων στοιχείων των βασικών κεφαλαίων, αλλά είναι κάποιας συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας, μεγαλύτερης της πενταετούς.
- II. Η διαφορά από την έκδοση των παραπάνω προνομιούχων μετοχών υπέρ το άρτιο.
- III. Το αποθεματικό κεφάλαιο που σχηματίζεται από τα κέρδη των τραπεζικών ιδρυμάτων και προορίζεται να αντισταθμίσει ενδεχόμενες ζημίες από επισφαλείς απαιτήσεις, για κάλυψη δηλαδή του πιστωτικού κινδύνου του τραπεζικού ιδρύματος.
- IV. Ορισμένοι τίτλοι που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές εταιρίες των τραπεζών, κατέχονται από τρίτους και δεν εμπεριέχονται στα βασικά ίδια κεφάλαια.

Κατά συνέπεια μπορούμε να διακρίνουμε μια τροποποίηση ως προς τη δομή των συμπληρωματικών στοιχείων, καθώς διαφοροποιείται το περιεχόμενο της κατηγορίας αυτής, αφαιρούνται στοιχεία όπως τα αφανή αποθεματικά, τα αποθεματικά από αναπροσαρμογή παγίων στοιχείων του ενεργητικού και οι πιθανές τροποποιήσεις της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων.

2.4 Ποσοτική ανάλυση της νέας κεφαλαιακής βάσης

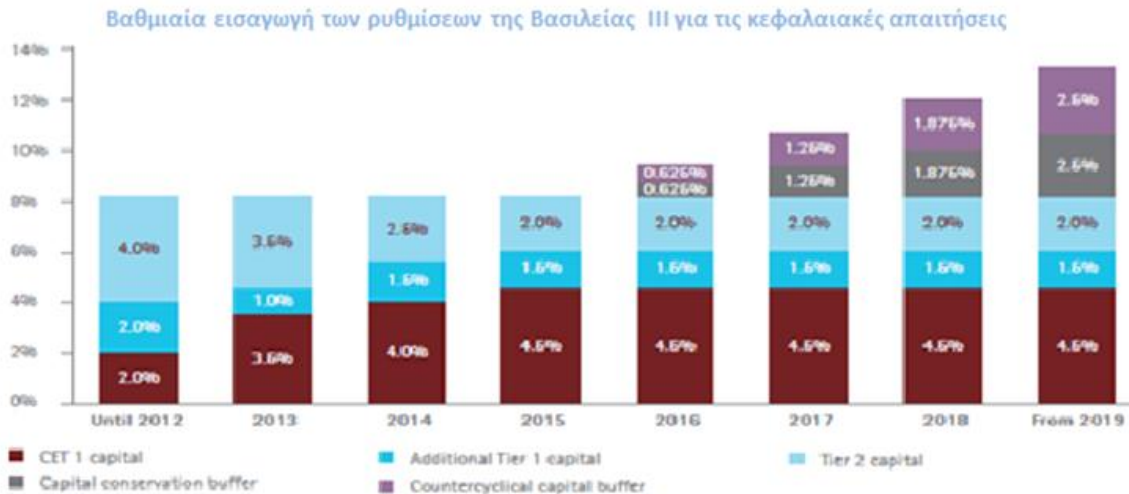
Παραπάνω αποτυπώθηκε η έντονη προσπάθεια, μέσω της Βασιλείας III, να δημιουργηθεί ένα νέο μεταρρυθμιστικό κεφαλαιακό πλαίσιο που θα διαθέτει το στοιχείο της ποιοτικής διάστασης. Σε αυτή την κατεύθυνση, η εισαγωγή ενός αναθεωρημένου δείκτη του CET 1 με ισχυρά ποιοτικά στοιχεία, αλλά και τα αυστηρά πλέον κριτήρια ένταξης σε αυτή την κατηγορία, αποτελούν τα εχέγγυα της επιτυχημένης μεταρρυθμιστικής έκβασης. Παράλληλα όμως θεωρήθηκε αναγκαία η αύξηση των κεφαλαίων, ώστε ποσοτικά να είναι ισχυρότερα και πιο επαρκή στο να απορροφήσουν μελλοντικές ζημίες. Πράγματι, η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση κατέδειξε ότι η ισχυρότερη ποσοτικά κεφαλαιακή βάση είναι αναγκαία.

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται το νέο πλαίσιο που εισάγει η Βασιλεία III στο επίπεδο των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το νέο αυτό πλαίσιο εισάγει ένα νέο επίπεδο κεφαλαίου, το μετοχικό κεφάλαιο, όπως είδαμε και παραπάνω, με υψηλή ικανότητα απορρόφησης ζημιών (core Tier 1) και εισάγει ελάχιστο όριο σε αυτό το 4,5 %. Επίσης ο δείκτης βασικών κεφαλαίων αυξάνεται στο 6 %, ενώ ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παραμένει στο 8 %. Επίσης αποφασίστηκε η διαμόρφωση ενός αποθεματικού συντήρησης, τίθεται ελάχιστο όριο σε αυτό το 2,5 % και ένα αντικυκλικό απόθεμα μεταξύ 0-2,5 % , καθορισμένο από την εποπτική αρχή.

Πίνακας 2.4.1

ΠΙΝΑΚΑΣ Οι συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις που θα επιβληθούν στις τράπεζες σύμφωνα με το νέο κανονιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας στο τέλος των καθιερούμενων μεταβατικών περιόδων (*) (ποσοστά σε σχέση με το σύνολο των σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού και εκτός ισολογισμού)			
	Κύρια στοιχεία βασικών ιδίων κεφαλαίων	Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων	Συνολική κεφαλαιακή απαίτηση (βασικά και συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια)
1. Ελάχιστα ίδια κεφάλαια (από 11.2015)	4,5% (από 2%)	6,0% (από 4%)	8,0% (αμετάβλητο)
2. Κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης (από 11.2019)	2,5% (νέο)		
3. Αθροισμα 1 και 2 (από 11.2019)	7,0%	8,5%	10,5%
Αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα (από 11.2019)	0 - 2,5% (νέο)		

Πηγή : Ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα- Χρ. Γκόρτσος

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Νέες προτάσεις για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (Ιούλιος 2011)

Διάγραμμα 2.4.2

Το άθροισμα των δύο αποθεμάτων του αντικυκλικού και του αποθέματος για λόγους συντήρησης μπορεί να φθάσει έως και το 5% του σταθμισμένου ενεργητικού και πρέπει να καλυφθεί με μετοχικό κεφάλαιο. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι οι παραπάνω επιταγές του ρυθμιστικού πλαισίου πρέπει να υλοποιηθούν πλήρως μέχρι την 01.01.2019. Το παραπάνω διάγραμμα απεικονίζει αυτή τη βαθμιαία προσαρμογή στους νέους όρους της Βασιλείας III.

Όπως φαίνεται παραπάνω, τα κύρια κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1) θα έχουν μια ανοδική πορεία μέχρι το 2019 και το ποσοστό τους επί των συνολικών κεφαλαίων από το 2% θα ανέλθει στο 4,6%. Παράλληλα τα πρόσθετα κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1) θα μειωθούν ελαφρώς στην ίδια περίοδο, όπως και τα κεφάλαια της κατηγορίας 2 (Tier 2). Από το 2016 διακρίνουμε την αρχική διαμόρφωση του αποθέματος συντήρησης και του αντικυκλικού αποθέματος τα οποία αυξάνονται σταδιακά μέχρι και το 2019.

2.5 Η έκδοση μετατρέψιμων αξιογράφων ενισχυμένου κεφαλαίου (ΜΑΕΚ)

Τα ΜΑΕΚ είναι μια νέα γενιά χρηματοοικονομικών εργαλείων, τα επίκαιρα και Contingent convertibles (CoCos), τα οποία είναι ευρέως γνωστά από την ελληνική ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Πρόκειται για μια νέα μορφή υβριδικών κεφαλαίων που συνοδεύονται με μια ρήτρα μετατροπής σε ίδια κεφάλαια εφόσον επέλθει κάποιο συγκεκριμένο γεγονός κινδύνου που ενεργοποιεί τη μετατροπή. Όταν λοιπόν καταστεί αναγκαία η ενεργοποίηση, τα ομόλογα μετατρέπονται άμεσα σε μετοχές.

Το πλεονέκτημα μιας μετατροπής είναι ακριβώς αυτή η άμεση αύξηση στα κεφάλαια της τράπεζας που ισοδυναμεί με μια μείωση της μόχλευσης της. Οι όροι της μετατροπής όμως μπορούν να μεταβάλουν τον κίνδυνο αλλά και τα κίνητρα ανάληψής του. Συνεπώς είναι ουσιώδους σημασίας ο ορθολογικός σχεδιασμός των ΜΑΕΚ ως προς τον χρόνο μετατροπής, την τιμή μετατροπής και το λόγο μετατροπής. Η τιμή μετατροπής είναι ζωτικής σημασίας καθώς θα επηρεάσει σημαντικά τη μεταφορά αξίας από τους κατόχους ΜΑΕΚ στους μετόχους.

Η τιμή μετατροπής θα επηρεάσει το λόγο μετατροπής, επηρεάζοντας και τους μετόχους στο να αναλάβουν επιπρόσθετο κίνδυνο. Αν συντρέχουν όλες οι αναγκαίες προϋποθέσεις, τα ΜΑΕΚ σύμφωνα με τους κανόνες της Βασιλείας III, μπορούν να αποτελέσουν στοιχείο των βασικών ιδίων κεφαλαίων. Παραδείγματα έκδοσης υπάρχουν και στον ελλαδικό χώρο με τις κυπριακές τράπεζες να έχουν ήδη εκδώσει ΜΑΕΚ και τις ελληνικές τράπεζες να ακολουθούν.

2.6 Κεφαλαιακά αποθέματα

Η Βασιλεία III εισάγει δύο νέες μορφές κάλυψης των κεφαλαιακών απαιτήσεων, το απόθεμα συντήρησης και το αντικυκλικό απόθεμα. Αυτές οι δύο μορφές είχαν εισαχθεί αρχικά μέσω της Βασιλείας II, όμως μέσω του νέου ρυθμιστικού πλαισίου τροποποιείται ο προσδιορισμός τους.

Πλέον δεν είναι στη διακριτική ευχέρεια των τραπεζών η καθιέρωση και ο προσδιορισμός του επιπέδου των αποθεμάτων κεφαλαίου, αλλά υπό την σκέπη του νέου ρυθμιστικού

πλαisiού. Η μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε την αδυναμία των τραπεζών στην κατανόηση και διαχείριση των κινδύνων. Έτσι αποφασίστηκε να προσδιοριστεί θεσμικά και με σαφήνεια μέρος αυτής της διακριτικής τους ευχέρειας.

2.6.1 Το αντικυκλικό απόθεμα και το απόθεμα συντήρησης

Η έννοια της υπερκυκλικότητας που περιγράφηκε παραπάνω, αναφέρεται στην τάση διατήρησης μικρότερων κεφαλαίων σε μια ανοδική φάση του οικονομικού κύκλου και μεγαλύτερων σε πτωτική φάση. Η διατήρηση αυτή κεφαλαίων συνοδεύεται από την έντονη ανάληψη κινδύνου στην ανοδική φάση και μειωμένη ανάληψη στην πτωτική.

Οι δύο αυτές τραπεζικές πρακτικές επιτείνουν τις επιδράσεις του οικονομικού κύκλου. Έτσι λοιπόν μια ορθολογική πολιτική εποπτείας θα έπρεπε να διαμορφώνει το πλαίσιο αντιμετώπισης και άμβλυνσης των επιπτώσεων του κύκλου. Αυτό μπορεί να λειτουργήσει κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, με την υιοθέτηση δυναμικών προβλέψεων, την κυκλική προσαρμογή των παραμέτρων κινδύνου και την κυκλική προσαρμογή του τελικού αποτελέσματος.

Με ένα δυναμικό σύστημα προβλέψεων οι τράπεζες θα ήταν υποχρεωμένες να σχηματίζουν υψηλές προβλέψεις σε περιόδους οικονομικής ανόδου, έτσι ώστε αυτές να αποτελούν ανάχωμα σε πιθανή αντιστροφή των ευνοϊκών συνθηκών. Προς το παρόν, σε αυτή την κατεύθυνση δεν έχουν παρουσιαστεί κάποια απτά αποτελέσματα. Όσον αφορά την προσαρμογή των παραμέτρων κινδύνου, αυτή εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά του συστήματος εσωτερικών διαβαθμίσεων, ενός συστήματος που μετρά και παρακολουθεί τον πιστωτικό κίνδυνο του τραπεζικού ιδρύματος. Όσο πιο αντικυκλικά χαρακτηριστικά έχει το σύστημα διαβάθμισης, τόσο πιο αντικυκλικά θα είναι και τα εκτιμώμενα κεφάλαια. Όμως η υλοποίηση ενός τέτοιου συστήματος πρόβλεψης της πορείας του οικονομικού κύκλου είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτίμησε να προσαρμόσει το τελικό κεφάλαιο, δηλαδή τα εκτιμώμενα κεφάλαια. Χρησιμοποίησε την προσαρμογή στο κατώτατο σημείο του κύκλου, όπου το επίπεδο κεφαλαίου τέθηκε στο μέγιστο κατά τη διάρκεια ενός πλήρους κύκλου

ανεξάρτητα από το σημείο του κύκλου που βρίσκεται η οικονομία. Με βάση την παραπάνω παραδοχή, καθορίστηκε το απόθεμα συντήρησης σε 2,5% του σταθμισμένου ενεργητικού, ώστε να διασφαλιστεί η διακράτηση πρόσθετου κεφαλαίου από το τραπεζικό σύστημα που θα αντισταθμίσει ενδεχόμενες μελλοντικές ζημιές σε περιόδους κρίσεων. Τα κεφάλαια αυτά θα διακρατούνται σε ευνοϊκές περιόδους και θα χρησιμοποιούνται μόνο σε περίπτωση που κρίνεται αναγκαίο.

Επίσης προβλέπεται η διαμόρφωση και διακράτηση αντικυκλικού αποθέματος ίσου με το 0-2,5% του σταθμισμένου ενεργητικού. Το συγκεκριμένο ποσοστό που θα αφορά τη διακράτηση του αποθέματος σε εθνικό επίπεδο, διαμορφώνεται σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της εποπτικής αρχής με βασικό κριτήριο την υπερβολική μεγέθυνση της πιστωτικής επέκτασης αλλά ενδεχομένως και άλλους δείκτες συγκέντρωσης κινδύνων. Προκειμένου να γίνει απόλυτα εφαρμόσιμο το όλο εγχείρημα, τέθηκαν ισχυροί περιορισμοί σε περίπτωση παραβίασης των ανωτέρω απαιτήσεων περί διακράτησης αποθεμάτων.

Πλέον επιβάλλονται αρκετοί περιορισμοί όσον αφορά τη διανομή μερίσματος, την επαναγορά μετοχών, τις έκτακτες παροχές προς το προσωπικό, τις πρόσθετες ασφαλιστικές παροχές, την ενεργοποίηση του δικαιώματος αποπληρωμής υβριδικών τίτλων σε περίπτωση που παραβιαστούν ή αθετηθούν κεφαλαιακές απαιτήσεις όσον αφορά το απόθεμα συντήρησης και το αντικυκλικό απόθεμα. Δεν εισάγονται πάντως περιορισμοί ως προς τη λειτουργική δραστηριότητα των τραπεζών, δηλαδή οι τράπεζες εκτελούν όλες τις τραπεζικές λειτουργίες απρόσκοπτα.

2.7 Ανακεφαλαίωση

Το κεφάλαιο αυτό περιέγραψε σημαντικά θέματα που αφορούν την κεφαλαιακή δομή των τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως αυτή διαμορφώνεται, σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας III. Η νέα κεφαλαιακή βάση των τραπεζικών ιδρυμάτων αποτελείται από τα βασικά ίδια κεφάλαια και τα συμπληρωματικά κεφάλαια. Ασφαλώς υπάρχουν και υποκατηγορίες των παραπάνω κεφαλαίων, οι οποίες παρουσιάστηκαν πλήρως, όπως επίσης και τα στοιχεία που απαρτίζουν τις παραπάνω υποκατηγορίες. Μέσα από αυτές τις αλλαγές, η Βασιλεία III, δημιούργησε μια πιο ποιοτική αλλά και ποσοτικά ισχυρότερη βάση. Εισήχθησαν παράλληλα δύο νέα κεφαλαιακά αποθέματα ώστε να καταστήσουν ισχυρότερη την κεφαλαιακή δομή των τραπεζικών ιδρυμάτων. Το απόθεμα συντήρησης και το αντικυκλικό απόθεμα ενισχύουν

ποιοτικά και ποσοτικά την υφιστάμενη κεφαλαιακή βάση καθιστώντας την ικανή να υπερνικήσει κάποια πιθανή μελλοντική κρίση.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ανάλυση τραπεζικών κινδύνων

3.1 Εισαγωγή

Στην λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων υπάρχουν πολλές μορφές κινδύνου. Η οικονομική κρίση κατέδειξε την αναγκαιότητα αλλαγών στο υπάρχον πλαίσιο της λειτουργίας των αγορών εξωχρηματοπιστηριακών συναλλαγών. Σε αυτό το πλαίσιο, θα εξετάσουμε αργότερα αναλυτικά τη λειτουργία των Κεντρικών Αντισυμβαλλομένων.

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ουσιαστικά η πιθανότητα μεταβολής της αξίας του χαρτοφυλακίου συναλλαγών της τράπεζας, λόγω μεταβολής των τιμών της αγοράς. Αυτές οι μεταβολές θα μπορούσαν να αφορούν τη διακύμανση των επιτοκίων, των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τιμών των μετοχών και των τιμών των εμπορευμάτων. Άρα ο κίνδυνος αγοράς αφορά το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών ενός τραπεζικού ιδρύματος, δηλαδή θέσεις που αποτελούν μέρος των συναλλαγών και έχουν αντισταθμιστικό ρόλο στο χαρτοφυλάκιο.

Τα χρηματοοικονομικά μέσα που εμπεριέχονται σε ένα χαρτοφυλάκιο είναι τα ομόλογα, τα χρεόγραφα, το συνάλλαγμα, τα εμπορεύματα, τα αμοιβαία κεφάλαια και κάθε είδους παράγωγο. Ο κίνδυνος αγοράς περιλαμβάνει τις συνιστώσες που ακολουθούν παρακάτω στο υποκεφάλαιο 3.2. Παρακάτω θα δούμε κάποιες μορφές τραπεζικών κινδύνων.

3.2.1 Κίνδυνος θέσης

Ο κίνδυνος θέσης απαρτίζεται από δύο μορφές κινδύνου, τον ειδικό κίνδυνο θέσης και το γενικό κίνδυνο θέσης. Ο ειδικός κίνδυνος θέσης πηγάζει από τη μεταβολή της αξίας ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, λόγω της μεταβολής κινδύνου που φέρει ο εκδότης του. Ο γενικός κίνδυνος από την άλλη πλευρά πηγάζει από τη μεταβολή της αξίας του χρηματοπιστωτικού μέσου, λόγω της μεταβολής της αγοραίας τιμής του. Ας δούμε όμως κάποια χρήσιμα στοιχεία για τον τρόπο υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων σε σχέση με αυτούς τους κινδύνους. Η Βασιλεία II είχε εισαγάγει τα κύρια στοιχεία και η Βασιλεία III έρχεται να αναθεωρήσει κάποιες αδυναμίες του προηγούμενου πλαισίου.

Για το γενικό κίνδυνο θέσης, η διακύμανση της αξίας των χρηματοπιστωτικών μέσων που απαρτίζουν το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών χρησιμοποιείται ως κριτήριο επικινδυνότητας. Η

διακύμανση της αξίας και τα απαιτούμενα κεφάλαια καθορίζονται με δύο τρόπους. Με την πρώτη μέθοδο, την τυποποιημένη όπου τα απαιτούμενα κεφάλαια καθορίζονται με βάση την ληκτότητα των μέσων, υπάρχουν αναλυτικοί κανόνες μέτρησης των αναγκαίων κεφαλαίων κάθε στοιχείου του χαρτοφυλακίου. Επίσης αν αποφασιστεί να αναπτυχθεί υπόδειγμα μέτρησης της μέγιστης δυναμικής ζημίας (VaR model), τα αναγκαία κεφάλαια προκύπτουν ως πολλαπλάσιο k (όπου $\min k=3$ και αυξάνεται ανάλογα με τον αριθμό των αστοχιών στον εκ των υστέρων έλεγχο) της εκτιμώμενης ζημίας:

$$C_t = \max \left(VaR_t^{(10)}, k \frac{1}{60} \sum_{i=1}^{60} VaR_{t-i}^{(10)} \right)$$

Η δυναμική ζημιά (VaR) αναφέρεται στη μέγιστη ζημιά που μπορεί να υποστεί ο κάτοχος ενός χαρτοφυλακίου με θέσεις σε χρηματοοικονομικά προϊόντα σε δεδομένη χρονική περίοδο και με δεδομένη πιθανότητα. Για εποπτικούς σκοπούς, η χρονική περίοδος καθορίζεται σε 10 μέρες, το επίπεδο εμπιστοσύνης στο 99% και τα ιστορικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι 250 ημερών τουλάχιστον.

Η κρίση όμως έφερε στην επιφάνεια σοβαρές αδυναμίες του παραπάνω υποδείγματος και κρίθηκε επιτακτική η διαμόρφωση ενός νέου τρόπου εκτίμησης των αναγκαίων κεφαλαίων. Ορισμένοι κίνδυνοι υποεκτιμήθηκαν, όπως κίνδυνοι σε σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα και κίνδυνοι από θέσεις σε μέσα που είναι αντικείμενα διαπραγμάτευσης σε αγορές με μικρή συναλλακτική δραστηριότητα.

Το υπόδειγμα VaR απέτυχε λοιπόν να αποτυπώσει αυτούς τους κινδύνους και σε συνδυασμό με την εμφανή πολυπλοκότητά του κατέστησε αναγκαία την τροποποίησή του. Η Βασιλεία III εισάγει ένα νέο επιπρόσθετο υπόδειγμα της Stressed Value-at-Risk (sVaR) για περιπτώσεις διαταραχής στους παράγοντες κινδύνου. Για το υπόδειγμα της sVaR χρησιμοποιούνται παρεμφερείς παράμετροι με την VaR. Διατηρείται η χρονική παράμετρος των 10 ημερών και το διάστημα εμπιστοσύνης του 99,9 %, ωστόσο τροποποιείται το διάστημα άντλησης των ιστορικών στοιχείων και πλέον αφορά 12 συνεχόμενους μήνες διαταραχής. Έτσι τα απαιτούμενα κεφάλαια για το γενικό κίνδυνο υπολογίζονται ως:

$$C_t = \max \left(VaR_t^{(10)}, k_1 \frac{1}{60} \sum_{i=1}^{60} VaR_{t-i}^{(10)} \right) + \max \left(sVaR_t^{(10)}, k_2 \frac{1}{60} \sum_{i=1}^{60} sVaR_{t-i}^{(10)} \right)$$

$$\mu\epsilon \quad k_1, k_2 \geq 3$$

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιεί η VaR είναι μια εκτίμηση που βασίζεται σε στατιστική μεθοδολογία. Σε καμιά περίπτωση βέβαια δεν πρέπει να δίνεται η εντύπωση πως πρόκειται για απόλυτα ασφαλή προσέγγιση. Όπως όλα τα υποδείγματα, βασίζεται σε κάποιες παραδοχές και ενέχει ένα σημαντικό κίνδυνο, τον κίνδυνο υποδείγματος (model risk).

Για τον ειδικό κίνδυνο θέσης, η εξωτερική διαβάθμιση του εκδότη των χρηματοπιστωτικών μέσων που απαρτίζουν το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, χρησιμοποιείται ως κριτήριο επικινδυνότητας. Τα απαιτούμενα κεφάλαια σε αυτή την περίπτωση προσεγγίζονται μέσω δύο εναλλακτικών τρόπων, της τυποποιημένης μεθόδου, όπου η διαβάθμιση καθορίζει το ύψος των κεφαλαίων, και του υποδείγματος VaR, που όπως διαπιστώσαμε και προηγουμένως παρουσιάζει συγκεκριμένες αδυναμίες.

Αυτός είναι και ο βασικός λόγος υιοθέτησης, από πλευράς της Επιτροπής της Βασιλείας, ενός νέου πλαισίου με ποιοτικότερα και επιπρόσθετα κεφάλαια για μη τιτλοποιημένες θέσεις (Incremental Risk Charge, IRC). Με αυτό τον τρόπο υπάρχει ουσιαστικά επαρκής κάλυψη για δύο μορφές κινδύνου, του κινδύνου μετάθεσης (migration risk) και του κινδύνου αθέτησης (default risk).

3.2.2 Συναλλαγματικός Κίνδυνος

Αυτή η μορφή κινδύνου αφορά την πιθανότητα εγγραφής ζημίας λόγω ακραίας μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών για διάφορα στοιχεία του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και του τραπεζικού χαρτοφυλακίου που είναι εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα. Για τη διαχείριση του συναλλαγματικού κινδύνου, υφίσταται ένα πλαίσιο δράσεων που αντισταθμίζουν αυτόν τον κίνδυνο. Οι κινήσεις αυτές είναι οι εξής:

- i. Προθεσμιακές πράξεις, που είναι διμερείς συμφωνίες με τις οποίες δύο μέρη δεσμεύονται για την ανταλλαγή ποσού ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου σε συμφωνημένη τιμή και ημερομηνία.
- ii. Συμφωνία ανταλλαγής νομισμάτων (FX swap), που είναι η συμφωνία κατά την οποία τα δύο μέρη ανταλλάσσουν ένα ποσό νομίσματος έναντι κάποιου άλλου με ημερομηνία και αξία spot και ταυτόχρονα συμφωνούν μια αντίστροφη ανταλλαγή στο μέλλον.
- iii. Δικαίωμα προαίρεσης αγοράς, που είναι μια σύμβαση και δίνει στον κάτοχό της το δικαίωμα να προβεί σε αγορά μιας ποσότητας νομίσματος σε μια συγκεκριμένη τιμή.
- iv. Δικαίωμα προαίρεσης πώλησης, που είναι μια σύμβαση και δίνει στον κάτοχό της το δικαίωμα να πωλήσει μια συγκεκριμένη ποσότητα νομίσματος σε συγκεκριμένη τιμή.

Παρατηρούμε από τα παραπάνω ότι ουσιαστικά το τραπεζικό σύστημα έχει αντισταθμίσει πλήρως το συναλλαγματικό κίνδυνο, συνεπώς η Βασιλεία III δεν δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εξισορρόπησή του.

3.2.3 Κίνδυνος διακανονισμού/ατελών συναλλαγών-Κίνδυνος μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων

Ο κίνδυνος διακανονισμού (settlement risk) αναφέρεται στην πιθανότητα ζημίας λόγω αναθεώρησης της τιμής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου εν μέσω έντονης και δυσμενούς χρονικής συγκυρίας και υπό την προϋπόθεση του μη διακανονισμού του εντός των προβλεπόμενων ημερομηνιών παράδοσης, ενώ έχει αποδοθεί το αντίτιμο.

Ο κίνδυνος ατελών συναλλαγών (incomplete transactions risk) αναφέρεται στην πιθανότητα ζημίας λόγω αναθεώρησης της τιμής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου εν μέσω δυσμενούς χρονικής συγκυρίας, υπό την προϋπόθεση όμως ότι οι τίτλοι τελούν ακόμα υπό παράδοση ενώ έχει αποδοθεί το αντίτιμο, ή το αντίστροφο. Ο κίνδυνος μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων (MXA) πηγάζει από την υπέρβαση των ορίων MXA προς συγκεκριμένους αντισυμβαλλομένους, όταν η υπέρβαση προέρχεται ουσιαστικά από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

3.2.4 Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (Counterparty Credit Risk)

Στην παρούσα υποενότητα θα αναλύσουμε διεξοδικά τον κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου καθ' όσον υπηρεύονται σημαντικές τροποποιήσεις με την εισαγωγή της Βασιλείας III. Ο κίνδυνος αυτός αφορά την πιθανότητα καταγραφής ζημίας σε περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος αθετήσει τις υποχρεώσεις του και πριν τον οριστικό διακανονισμό των χρηματοροών της συναλλαγής. Η διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου θεωρείται το πιο αξιόπιστο κριτήριο επικινδυνότητας. Ο κίνδυνος αυτός ουσιαστικά αποτελεί μια συνιστώσα πιστωτικού κινδύνου που εμφανίζεται σε χρηματοπιστωτικά μέσα με ημερομηνία διακανονισμού διαφορετική από την ημερομηνία συμφωνίας. Εννοούμε δηλαδή τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC) και τις συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων.

Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου προέρχεται από την πιθανότητα το ένα μέρος ενός εξωχρηματιστηριακού παραγώγου να αθετήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία και έτσι να δημιουργηθούν ζημίες στην πλευρά του άλλου. Όπως αναφέρθηκε και στο εισαγωγικό τμήμα της εργασίας, οι αιτίες εκδήλωσης της οικονομικής κρίσης είναι ιδιαίτερα σύνθετες. Η διαχείριση του κινδύνου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατέχει έναν σπουδαίο ρόλο στην κατεύθυνση της μέτρησης και διαχείρισης του κινδύνου.

Εστιάζοντας κυρίως στις ζημίες που συνδέονται άμεσα με τον πιστωτικό κίνδυνο, διακρίνουμε τα τελευταία χρόνια μια έντονη ανοδική πορεία, λόγω της διεύρυνσης της ζημίας που πηγάζει από τον κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου. Αυτές οι ζημίες προερχόμενες κυρίως από την αποτύπωση της προσαρμογής της πιστωτικής αποτίμησης (CVA) των παράγωγων προϊόντων απαίτησαν μια υποχρεωτική απομείωση της αξίας τους, καθώς η πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλομένων, λόγω κρίσης, επιδεινωνόταν. Το CVA είναι η διαφορά μεταξύ μηδενικού κινδύνου ενός χαρτοφυλακίου και του πραγματικού κινδύνου του χαρτοφυλακίου. Δίνεται από έναν ιδιαίτερα σύνθετο υπολογιστικό τύπο.

$$CVA = E^Q[L^*] = (1 - R) \int_0^T E^Q\left[\frac{B_0}{B_t} E(t) | \tau = t\right] dPD(0, t)$$

Στην πραγματικότητα οι μεγαλύτερες ζημίες που υπέστη το χρηματοπιστωτικό σύστημα κατά τη διάρκεια της κρίσης μέσω της αγοράς στεγαστικών ενυπόθηκων δανείων και της αγοράς ομολόγων ασφαλιστικών εταιριών (Mono lines), πραγματοποιήθηκαν δια μέσου των

παραγώγων και χωρίς πολλές φορές μάλιστα να έχει προκύψει χρεοκοπία του αντισυμβαλλομένου. Και αυτό συνέβη λόγω της πρόωρης πιστοληπτικής αξιολόγησης των αντισυμβαλλομένων, καθώς η διαδικασία του CVA έπρεπε να αποτυπώνει την συνεχώς μειούμενη πιστοληπτική τους ικανότητα.

Μία σημαντική παρατήρηση που εξάγεται από την περίοδο της κρίσης, είναι η ταυτόχρονη επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων (ή και αδυναμία πληρωμής σε κάποιες περιπτώσεις), με την ύπαρξη ιδιαίτερα αυξημένων διακυμάνσεων στις αγορές και ιδιαίτερα μεγάλων ανοιγμάτων από τους αντισυμβαλλομένους. Το wrong –way-risk (ειδικός κίνδυνος δυσμενούς συσχέτισης) υφίσταται όταν η αξία ενός ανοίγματος προς τον αντισυμβαλλόμενο σχετίζεται αρνητικά με την πιστοληπτική του ικανότητα και αποδείχτηκε σαφώς ότι μέχρι τώρα απουσίαζε το πλαίσιο εκείνο που θα περιόριζε αυτές τις επιπτώσεις που δημιουργούνται.

Επίσης διαπιστώθηκε ότι ζημίες που είχαν άμεση σχέση με το CVA, δεν κεφαλαιοποιήθηκαν άμεσα. Ένα άλλο στοιχείο που ήρθε στην επιφάνεια είναι ο υψηλός βαθμός συσχέτισης των στοιχείων του ενεργητικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και η επιτακτική ανάγκη άμεσης απεικόνισής του στην εκτιμώμενη αξία αυτών των παγίων.

3.3 Βασιλεία III-Πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου (Counterparty Credit Risk)

Η Βασιλεία III εισάγει αρκετές αλλαγές προκειμένου να ισχυροποιήσει τη μέτρηση κινδύνου σε ένα ιδιαίτερα ασταθές οικονομικό περιβάλλον. Η πρώτη αλλαγή που επέρχεται είναι η τροποποίηση υπολογισμού του αναμενόμενου θετικού ανοίγματος (EPE) που είναι ο διαχρονικά σταθμισμένος μέσος όρος των πραγματικών αναμενόμενων ανοιγμάτων για περίοδο ενός έτους. Η μέτρηση κατά το παρελθόν στηριζόταν στην παραδοχή ότι οι υποκείμενοι κίνδυνοι είχαν κανονικές κατανομές.

Πλέον, από τα τραπεζικά ιδρύματα απαιτείται η χρήση της μεγάλης μεταβλητότητας και συσχετίσεων στις προσομοιώσεις. Έτσι όταν τα ανοίγματα δημιουργούνται, όλοι οι παράμετροι αντιπροσωπεύουν ένα πολύ ευμετάβλητο οικονομικό περιβάλλον. Τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να χρησιμοποιούν τα τρέχοντα δεδομένα της αγοράς, ώστε να υπολογίζουν

τα τρέχοντα ανοίγματα και θα πρέπει να ανατρέχουν σε μια περίοδο το λιγότερο τριών ετών ώστε να εκτιμούν τις παραμέτρους του υποδείγματος, μέσω των ιστορικών στοιχείων. Εναλλακτικά οι παράμετροι του υποδείγματος μπορούν να υπολογιστούν μέσω της τρέχουσας τιμής αγοράς. Σε όλες τις περιπτώσεις όμως καθίσταται επιτακτική η ενημέρωση των δεδομένων ανά τρίμηνο ή σε πιο συχνή βάση αν οι παράμετροι του υποδείγματος έχουν επηρεαστεί.

Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει, σύμφωνα με τις επιταγές της Βασιλείας III, να προβούν στο σχεδιασμό χαρτοφυλακίων αναφοράς (benchmark portfolios) με τρόπο ώστε να είναι ευάλωτα στους ίδιους κινδύνους που είναι εκτεθειμένο και το τραπεζικό σύστημα. Με αυτόν τον τρόπο θα αποτυπωθούν οι αδυναμίες του χαρτοφυλακίου αναφοράς και ουσιαστικά αυτό θα αντιπροσωπεύει όλα τα χαρτοφυλάκια που διακρατεί ένα τραπεζικό ίδρυμα. Το χαρτοφυλάκιο αναφοράς απαιτεί πιθανότατα και ουσιαστικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων και των εποπτικών αρχών.

Μια άλλη μεταρρυθμιστική προσπάθεια της Βασιλείας III αφορά την κεφαλαιοποίηση των ζημιών του CVA. Πολλές από τις μεγάλες τράπεζες έχουν αναπτύξει εσωτερικά υποδείγματα υπολογισμού της VaR στο πλαίσιο της προσαρμογής της πιστωτικής αποτίμησης (CVA). Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III εισάγει μια νέα εποπτική φόρμουλα για το υπόδειγμα VaR. Το εσωτερικό υπόδειγμα χρησιμοποιεί μόνο τα πιστωτικά περιθώρια των αντισυμβαλλομένων αλλά δεν λαμβάνει καθόλου υπόψη την ευαισθησία του CVA σε αλλαγές σε κάποιους παράγοντες της αγοράς, όπως αλλαγή στην αξία των στοιχείων του ενεργητικού (των νομισμάτων, των εμπορευμάτων, κτλ). Οι απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων για κάθε αντισυμβαλλόμενο υπολογίζονται από τον παρακάτω τύπο:

$$CVA = LGD_{MKT} \cdot \sum_{i=1}^T \max \left\{ 0, e^{\left(-\frac{s_{i-1} \cdot t_{i-1}}{LGD_{MKT}} \right)} - e^{\left(-\frac{s_i \cdot t_i}{LGD_{MKT}} \right)} \right\} \cdot \frac{EE_{i-1} \cdot D_{i-1} - EE_i \cdot D_i}{2}$$

όπου:

t_i = ο χρόνος της i αναπροσαρμογής, ξεκινώντας από $t_0=0$.

t_T = η μεγαλύτερη συμβατική ληκτότητα στα συμψηφιστικά σύνολα με τον αντισυμβαλλόμενο

s_i = το πιστωτικό περιθώριο του αντισυμβαλλομένου κατά τη χρονική στιγμή t_i , που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του CVA του αντισυμβαλλομένου.

Εάν είναι διαθέσιμο το περιθώριο της συμφωνίας ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης (CDS) του αντισυμβαλλομένου, το ίδρυμα χρησιμοποιεί αυτό το περιθώριο. Εάν το εν λόγω περιθώριο της συμφωνίας ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης δεν είναι διαθέσιμο, το ίδρυμα χρησιμοποιεί ένα ενδεικτικό περιθώριο που είναι κατάλληλο για τη διαβάθμιση, τον κλάδο και την περιοχή του αντισυμβαλλομένου.

LGD_{MKT} = η ζημία σε περίπτωση αθέτησης του αντισυμβαλλομένου

που βασίζεται στο περιθώριο ενός μέσου της αγοράς του αντισυμβαλλομένου εάν είναι διαθέσιμο το μέσο του αντισυμβαλλομένου. Εάν δεν είναι διαθέσιμο ένα μέσο αντισυμβαλλομένου, η LGD_{MKT} βασίζεται σε ένα ενδεικτικό περιθώριο που είναι κατάλληλο για τη διαβάθμιση, τον κλάδο και την περιοχή του αντισυμβαλλομένου. Ο πρώτος συντελεστής του τύπου αντιπροσωπεύει μια προσέγγιση της πιθανότητας αθέτησης βάσει τεκμαρτών δεδομένων της αγοράς, η οποία συμβαίνει μεταξύ της χρονικής στιγμής t_{i-1} και t_i .

EE_i = το αναμενόμενο άνοιγμα έναντι του αντισυμβαλλομένου κατά τον χρόνο αναπροσαρμογής t_i .

D_i = ο συντελεστής προεξόφλησης χωρίς κίνδυνο κατά τη χρονική στιγμή t_i , όπου $D_0 = 1$.

Όταν όμως οι τράπεζες δεν μπορούν να υπολογίσουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον κίνδυνο CVA για τους διάφορους αντισυμβαλλομένους, υπολογίζουν την κεφαλαιακή ανάγκη ενός χαρτοφυλακίου χρησιμοποιώντας τον παρακάτω τύπο:

$$K = 2.33 \cdot \sqrt{h} \cdot \sqrt{\left(\sum_i 0.5 \cdot w_i \cdot (M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i) - \sum_{ind} w_{ind} \cdot M_{ind} \cdot B_{ind} \right)^2 + \sum_i 0.75 \cdot w_i^2 \cdot (M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i)^2}$$

όπου:

$h =$ είναι ο ορίζοντας κινδύνου ενός έτους (σε μονάδες έτους)· $h - 1$ ·

$w_i =$ ο συντελεστής στάθμισης που εφαρμόζεται στον αντισυμβαλλόμενο «i»·

EAD_i^{total} = η συνολική αξία ανοίγματος σε πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου «i» (αθροισμένη για όλα τα συμψηφιστικά σύνολα),

$B_i =$ το ονομαστικό ποσό των αγορασθεισών αντισταθμίσεων CDS μεμονωμένου πιστούχου (το άθροισμά τους εάν οι θέσεις είναι περισσότερες από μία) που αναφέρουν τον αντισυμβαλλόμενο «i» και χρησιμοποιούνται για την αντιστάθμιση του κινδύνου CVA.

Το εν λόγω ονομαστικό ποσό μειώνεται με την εφαρμογή του ακόλουθου συντελεστή:

$$\frac{1 - e^{-0,05 \cdot M_i^{hedge}}}{0,05 \cdot M_i^{hedge}}.$$

$B_{ind} =$ το πλήρες ονομαστικό ποσό ενός ή περισσότερων CDS δείκτη αγορασθείσας προστασίας που χρησιμοποιείται για την αντιστάθμιση του κινδύνου CVA.

Το εν λόγω ονομαστικό ποσό μειώνεται με την εφαρμογή του ακόλουθου συντελεστή:

$$\frac{1 - e^{-0,05 \cdot M_{ind}}}{0,05 \cdot M_{ind}}.$$

$W_{ind} =$ ο συντελεστής στάθμισης που εφαρμόζεται σε αντισταθμίσεις δείκτη.

Ένα ίδρυμα αντιστοιχίζει τους δείκτες με έναν από τους επτά συντελεστές στάθμισης w_i βάσει του μέσου περιθωρίου του δείκτη «ind»·

$M_i =$ η πραγματική ληκτότητα των συναλλαγών με τον αντισυμβαλλόμενο «i».

$M_i^{hedge} =$ η ληκτότητα του μέσου αντιστάθμισης με ονομαστικό B_i (οι ποσότητες $M_i^{hedge} B_i$ αθροίζονται αν πρόκειται για πολλές θέσεις)·

M_{ind} είναι η ληκτότητα της αντιστάθμισης δείκτη «ind».

Σε περίπτωση που οι θέσεις με αντιστάθμιση δείκτη είναι περισσότερες από μία, το M_{ind} είναι η ονομαστική σταθμισμένη ληκτότητα.

Υπό προϋποθέσεις, η Βασιλεία III δίνει την ευκαιρία αντισταθμιστικής πρακτικής στο ποσό ενός αντισυμβαλλομένου. Με λίγα λόγια, είναι εφικτό να αντισταθμιστεί ο πιστωτικός κίνδυνος, το CVA. Έτσι θεωρείται ως μια πρόσθετη κεφαλαιακή επιβάρυνση το ονομαστικό ποσό της αξίας που πολλαπλασιάζεται με ένα ποσοστό στάθμισης, ανάλογα με την αξιολόγηση στην οποία υπόκειται ο αντισυμβαλλόμενος. Έτσι οι συντελεστές που εισάγει το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο είναι:

Πίνακας 3.3.1

Πίνακας 1	
Βαθμίδα πιστωτικής ποιότητας	Συντελεστής στάθμισης w_i
AAA	0,7%
AA	0,7%
A	0,8%
BBB	1%
BB	2,0%
B	3,0%
CCC	18%

3.4 Κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι (CCP)

Η εποπτική ιδιότητα των κεντρικών αντισυμβαλλομένων αποτελεί ένα τμήμα μιας ευρύτερης μεταρρύθμισης της λειτουργίας των αγορών εξωχρηματιστηριακών παραγώγων (OTC). Η χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε τις αδυναμίες της αγοράς OTC η οποία ουσιαστικά αύξησε την παρουσία του συστημικού κινδύνου. Προκειμένου να μετριαστεί σημαντικά ο συστημικός κίνδυνος, η Βασιλεία III παρεμβαίνει και με κάποιες τροποποιήσεις σκιαγραφεί ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας.

Όλα τα τυποποιημένα παράγωγα συμβόλαια, θα εκκαθαρίζονται πλέον δια μέσω των κεντρικών αντισυμβαλλομένων. Κεντρικός Αντισυμβαλλόμενος σημαίνει οντότητα ευρισκόμενη νομικά μεταξύ αντισυμβαλλομένων σε συμβάσεις που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε μία η περισσότερες αγορές, αναλαμβάνουσα το ρόλο του αγοραστή έναντι κάθε πωλητή και πωλητή έναντι κάθε αγοραστή. Αποφασίστηκε επίσης η πρόσθετη κεφαλαιακή επιβάρυνση σε περίπτωση που τα συμβόλαια δεν εκκαθαρίζονται από τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους, έτσι ώστε να παρέχεται ισχυρό κίνητρο συμμόρφωσης με τις επιταγές της νέας ρυθμιστικής παρέμβασης. Η Επιτροπή της Βασιλείας έθεσε επίσης κάποιους κανόνες που αφορούν τα τραπεζικά ιδρύματα με έκθεση στους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους.

Η πρώτη ρύθμιση περιλαμβάνει τη διακράτηση ενός ενεχύρου (collateral) από την πλευρά των κεντρικών αντισυμβαλλομένων, περίπου στο 2 % της συνολικής έκθεσης. Η δεύτερη ρύθμιση αφορά τις διμερείς συναλλαγές παραγώγων OTC που πραγματοποιούνται μέσω των κεντρικών εκκαθαριστών και απαλλάσσονται από την πρόσθετη κεφαλαιακή επιβάρυνση της προσαρμογής της πιστωτικής αποτίμησης (CVA). Αυτή η ρύθμιση ουσιαστικά θα παρέχει ισχυρό κίνητρο στα τραπεζικά ιδρύματα ώστε να συμπλέουν με την παραπάνω παραδοχή της χρήσης των κεντρικών αντισυμβαλλομένων.

3.5 Διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένων

Η Βασιλεία III εισάγει νέους κανόνες προς επίτευξη καλύτερης διακυβέρνησης και αποτελεσματικότερης διαχείρισης κινδύνου. Καθορίζεται μια εκτεταμένη διαδικασία που περιλαμβάνει τα λεγόμενα stress tests, αξιολόγηση και επικύρωση του υποδείγματος και σειρά δοκιμαστικών ελέγχων έτσι ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη διαχείριση του κινδύνου.

Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο εισάγει το πρόγραμμα των δοκιμαστικών ελέγχων σε συνθήκες ακραίων μεταβολών, ώστε να διασφαλιστεί ότι διάφορες μετρήσεις κινδύνων αντανακλούν πλήρως την πραγματικότητα. Επιπρόσθετα, τα stress tests καλούνται να διερευνήσουν την πιθανότητα, αν οι ακραίες συνθήκες της αγοράς και η έντονη μεταβλητότητα επηρεάζουν όχι μόνο την έκθεση των τραπεζικών ιδρυμάτων στους Κεντρικούς Αντισυμβαλλομένους αλλά και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση.

3.6 Ανακεφαλαίωση

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάστηκαν αναλυτικά κάποιες μορφές κινδύνου που εμφανίζονται στο τραπεζικό σύστημα. Ο κίνδυνος αγοράς υφίσταται στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων λόγω της μεταβολής των τιμών των χρεογράφων, του συναλλάγματος και των αμοιβαίων κεφαλαίων. Περιγράφηκε η διάκριση του κινδύνου αγοράς σε διάφορες συνιστώσες, στον κίνδυνο θέσης, το συναλλαγματικό κίνδυνο, τον κίνδυνο διακανονισμού και τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου. Εξετάστηκε λεπτομερώς ο πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου και καταγράφηκε κάθε αλλαγή που επέφερε το νέο πλαίσιο της Βασιλείας III στη μέτρηση του παραπάνω κινδύνου. Τέλος, αναλύθηκε η εποπτική δραστηριότητα των Κεντρικών Αντισυμβαλλομένων υπό ένα διαφοροποιημένο πλαίσιο λειτουργίας, έπειτα από τις τροποποιήσεις που εισάγει η Βασιλεία III.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μόχλευση και ρευστότητα στο νέο πλαίσιο

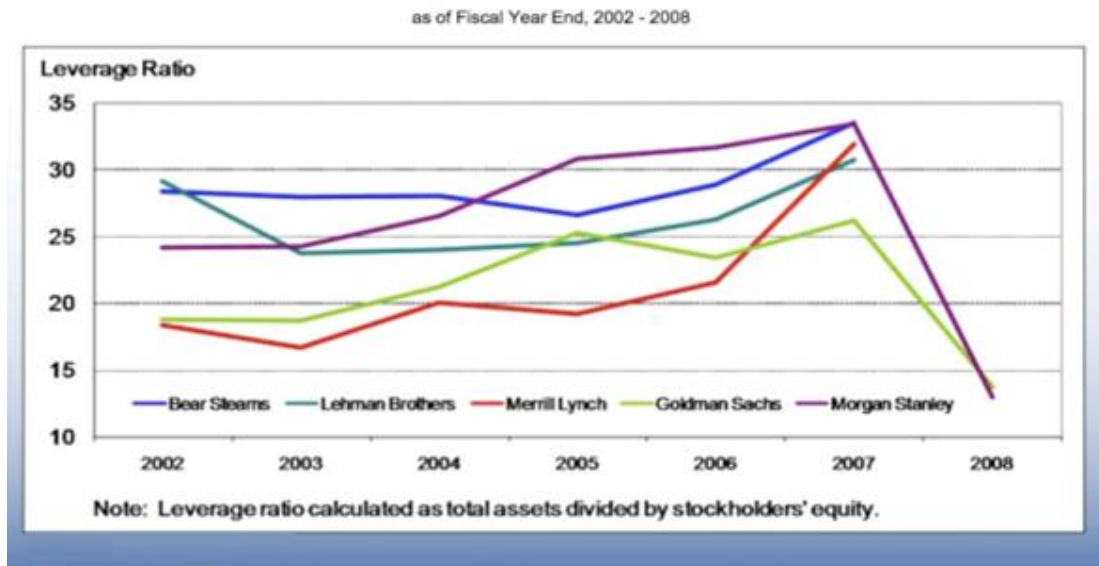
4.1 Εισαγωγή

Στη χρηματοοικονομική θεωρία η εννοιολογική προσέγγιση της λέξης μόχλευση είναι πολυσύνθετη διαδικασία. Η χρηματοοικονομική μόχλευση είναι η πλέον διαδεδομένη και αναγνωρίσιμη και υφίσταται όταν το ενεργητικό ενός τραπεζικού ιδρύματος υπερβαίνει τα ίδια κεφάλαιά του. Η έννοια της μόχλευσης είναι στενά συνυφασμένη με τον οικονομικό κύκλο, καθώς σε περίοδο οικονομικής ανόδου τα τραπεζικά ιδρύματα αυξάνουν το δανεισμό τους, κατά συνέπεια και τη μόχλευση, στοχεύοντας στη μεγιστοποίηση του κέρδους τους. Αντίθετα σε περιπτώσεις δυσμενών οικονομικών συνθηκών παρατηρείται ισχυρή απομόχλευση.

Θα ήταν σκόπιμο εδώ να αναφερθούμε στη θεωρία των Miller-Modigliani(MM), που είναι και η κρατούσα θεωρία χρηματοοικονομικής μόχλευσης. Σύμφωνα με την παραπάνω θεωρία, όταν σε ένα οικονομικό περιβάλλον δεν υπάρχουν στρεβλώσεις, μια εταιρία δεν έχει κανένα όφελος από την άντληση ξένων κεφαλαίων και η αξία της παραμένει ίδια ανεξάρτητα από την ενδεχόμενη διάρθρωση των κεφαλαίων της. Όμως όπως έχει αποδειχθεί το σημερινό χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν είναι απόλυτα υγιές. Χαρακτηρίζεται από στρεβλώσεις και αδυναμίες που ουσιαστικά απορρίπτουν την παραπάνω λογική υπόθεση του θεωρήματος.

Ας σκεφτούμε ως παράδειγμα στρέβλωσης την αποδοχή των τόκων των ξένων κεφαλαίων ως φορολογητέο εισόδημα ή τη διανομή μερισμάτων έπειτα από τον υπολογισμό της φορολογίας. Αυτή η παραδοχή ουσιαστικά καταδεικνύει ότι μια εταιρία με κάποιο βαθμό μόχλευσης έχει μεγαλύτερη αξία από μια άλλη χωρίς μόχλευση. Στο τραπεζικό σύστημα μπορεί κάποιος να παρατηρήσει αρκετές στρεβλώσεις που υπαγορεύουν στα τραπεζικά ιδρύματα τη διακράτηση λιγότερων κεφαλαίων προς όφελος των μετόχων. Συνεπώς κρίνεται επιτακτική η συνδρομή των εποπτικών αρχών προς την κατεύθυνση της εξάλειψης των κινήτρων που απορρέουν από το στρεβλό οικονομικό σύστημα.

Δείκτης Μόχλευσης των Επενδυτικών Τραπεζών

Πηγή: Business History

Διάγραμμα 4.1.1

Θα ήταν σκόπιμο επίσης να αναφερθούμε στο παραπάνω διάγραμμα, που παρουσιάζει και αποτυπώνει ευδιάκριτα όλο το πρόβλημα, όπως αυτό προκλήθηκε την τελευταία δεκαετία. Οι 5 τράπεζες στο διάγραμμα αυτό είχαν αυξήσει τη μόχλευσή τους σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, και παρατηρούμε την πολύ μεγάλη μείωση που επέρχεται με την έναρξη της κρίσης. Οι επιπτώσεις από αυτή τη διαταραχή της μόχλευσης είναι τεράστιες, όπως τονίσαμε και παραπάνω και συνδυάζονται με το φαινόμενο της υπερκυκλικότητας σε μια οικονομία. Προς την κατεύθυνση της εξάλειψης αυτών των φαινομένων δρα η Βασιλεία III. Εκτός όμως από τη μόχλευση, το κεφάλαιο παρακάτω περιέχει χρήσιμα στοιχεία που αφορούν τη διαχείριση της ρευστότητας, τη σημασία της, τα νέα εργαλεία που εισάγονται για να διατηρήσουν ένα επαρκές επίπεδο ρευστότητας.

4.2 Δείκτης Μόχλευσης-Βασιλεία III

Με την έναρξη της κρίσης του 2007-2009 το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα οδηγήθηκε σε μια έντονη διαδικασία απομόχλευσης επιτείνοντας τη διαδικασία μείωσης της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων. Μέχρι εκείνη την περίοδο, η τραπεζική εποπτική διαδικασία εστιαζόταν στο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, μέτρο ιδιαίτερα ευαίσθητο σε πιθανή μεταβολή κινδύνων και αναποτελεσματικό ως προς την απεικόνιση της διαδικασίας απομόχλευσης. Έτσι οι εποπτικές αρχές αποφάσισαν την εισαγωγή ενός απλού δείκτη μόχλευσης, ο οποίος υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Δείκτης μόχλευσης} = \frac{\text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}} \geq 3\%$$

Όπως παρατηρούμε από τον παραπάνω τύπο, ο δείκτης μόχλευσης υπολογίζεται ως ο λόγος των βασικών ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού περιλαμβανομένων των ανοιγμάτων εκτός ισολογισμού και των διάφορων θέσεων σε παράγωγα προϊόντα. Ο παραπάνω δείκτης δεν θα πρέπει να υπερβεί το ανώτατο όριο του 3 % σε αρχική φάση καθώς το όριο αυτό θα επανακαθοριστεί εκ νέου την 1.1.2018. Τα πλεονεκτήματα της χρήσης του είναι αρκετά και θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα κυριότερα:

- I. Η απλότητα και το σχετικά μικρό κόστος παρακολούθησής του από τα τραπεζικά ιδρύματα.
- II. Η ελαχιστοποίηση του κινδύνου υποδείγματος (model risk).
- III. Η αποτροπή χρήσης επιλεκτικών κανονιστικών ρυθμίσεων και εποπτικού αρμπιτράζ από τα τραπεζικά ιδρύματα.
- IV. Η ύπαρξη ισχυρών αντικυκλικών χαρακτηριστικών, καθώς ο δείκτης αποτρέπει τον υπέρμετρο δανεισμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Στα αρνητικά της χρήσης του παραπάνω δείκτη θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την απουσία αξιόπιστων μελετών που να υποδηλώνουν τη 'διορατικότητα' του δείκτη ως προς την έλευση μιας κρίσης. Επίσης θα πρέπει να είναι σαφές εξ' αρχής, ότι υπάρχει αυξημένη δυσκολία στο να εναρμονιστεί ο τρόπος υπολογισμού του δείκτη σε διεθνές επίπεδο.

4.3 Το νέο πλαίσιο για τον κίνδυνο ρευστότητας

Η χρηματοοικονομική κρίση του 2007-2008 μας δίδαξε ότι δεν αρκεί η κάλυψη των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για να διασφαλιστεί η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Παρά τα υψηλά κεφαλαιακά αποθέματα, πολλά τραπεζικά ιδρύματα αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες, οι οποίες πολλές φορές έπληξαν και τη φερεγγυότητά τους, στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν επαρκή ρευστότητα.

Η έλλειψη ρευστότητας ήταν και η βασική πηγή πυροδότησης της κρίσης, τουλάχιστον σε πρωταρχικό στάδιο. Όπως γνωρίζουμε, η ανακοίνωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων περί τεράστιων ζημιών από την ενυπόθηκη αγορά στεγαστικών δανείων οδήγησε σε μια πρωτοφανή έλλειψη ρευστότητας, η οποία γρήγορα επεκτάθηκε στη διατραπεζική αγορά. Αυτό είχε ως συνέπεια την κινητοποίηση των αρχών ώστε να γίνουν περισσότερο αντιληπτές οι τραπεζικές πρακτικές και η σπουδαιότητα της ρευστότητας. Η ανάγκη για ένα εναρμονισμένο πλαίσιο μέτρησης και διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας αποτέλεσε άμεση αναγκαιότητα της διεθνούς ημερήσιας διάταξης.

Στις αρχές του 2008, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το προϊόν μιας πρώτης ερευνητικής προσπάθειας στην οποία έλαβαν μέρος αρκετές χώρες. Αυτή η έρευνα κατέδειξε την ύπαρξη αρκετών κοινών στοιχείων όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο (πολιτικές ρευστότητας, stress tests) αλλά φανέρωσε και αρκετές διαφορές που αφορούσαν την εφαρμογή τους σε εθνικό επίπεδο και πηγάζουν από τη διαφορετικότητα της υφιστάμενης μεθοδολογίας της κάθε χώρας, όπως και τη διαφορετική προσέγγιση του κινδύνου της ρευστότητας από τις εθνικές εποπτικές αρχές. Τον Απρίλιο του 2008, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) εξέδωσε ένα πλαίσιο συστάσεων που αποσκοπούσε στη δημιουργία ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος κεφαλαιακά επαρκέστερου, με ισχυρότερους κανόνες και μειωμένο δανεισμό. Το Σεπτέμβριο 2008 η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το πλαίσιο για τη διαχείριση και εποπτεία του κινδύνου ρευστότητας.

4.3.1 Οι αρχές διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και η εποπτεία

Οι ‘αρχές της διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και η εποπτεία’ εκδόθηκαν μέσα στο 2000, αλλά μέσα στο 2008 κρίθηκε επιτακτική η αναθεώρησή τους προκειμένου να επιτελέσουν το μοναδικό στόχο της ενίσχυσης της διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας.

Η μεγαλύτερη προσοχή δόθηκε στην αρχή της αναλογικότητας. Κάθε μέτρο που επιδιώκεται να εφαρμοστεί, σύμφωνα με τη νέα μορφή διαχείρισης, πρέπει να είναι ανάλογο του μεγέθους αλλά και του ρόλου που διαδραματίζει το τραπεζικό ίδρυμα μέσα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες οικοδομήθηκε το νέο πλαίσιο της διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας είναι η διακυβέρνηση, η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, η διαφάνεια και η δημόσια αποκάλυψη του συστήματος διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας και ο ρόλος των εποπτικών αρχών. Ας δούμε όμως αναλυτικά τη συμβολή τους στο νέο αυτό πλαίσιο.

4.3.2 Διακυβέρνηση του κινδύνου ρευστότητας

Μια λειτουργική παράμετρος που θεωρείται κλειδί από την Επιτροπή της Βασιλείας είναι η ‘ανοχή του κινδύνου ρευστότητας’. Αυτή η παράμετρος καθορίζεται από τα υψηλότερα κλιμάκια της διοίκησης των τραπεζικών ιδρυμάτων, παράλληλα με τις στρατηγικές αποφάσεις που αφορούν τη ρευστότητα. Επίσης τίθεται αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο όσον αφορά τις τακτικές της τιμολόγησης μεταξύ της ίδιας εταιρίας και καθορίζονται πρακτικές που οικοδομούν μια αποτελεσματική διακυβέρνηση του κινδύνου ρευστότητας, μέσω της αδιάκοπης παροχής πληροφοριών μεταξύ των λειτουργικών μονάδων και των ελεγκτικών ομάδων. Τέλος, επιδιώκεται η συστηματική ελεγκτική διαδικασία στη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, από ένα ανεξάρτητο εσωτερικό ελεγκτή.

4.3.3 Διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας

Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας θα πρέπει να εκτελείται σε μια ενοποιημένη βάση περιλαμβάνοντας όλα τα στοιχεία του ισολογισμού, όλα όσα είναι εκτός αλλά και όλες τις θέσεις σε κάποιο νόμισμα (currency positions). Ο ημερήσιος κίνδυνος ρευστότητας πηγάζει από τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού, τα οποία τίθενται σε αυστηρό εποπτικό έλεγχο. Υπό το πρίσμα αυτής της αρχής, δεν προσδιορίζεται κάποιο συγκεκριμένο υπόδειγμα εκτίμησης του εν λόγω κινδύνου.

Παρόλα αυτά, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να υιοθετήσουν δυναμικές μετρήσεις όσον αφορά τον κίνδυνο της ρευστότητας, εκτιμώντας για παράδειγμα τις αναμενόμενες ταμειακές ροές με βάση τα στοιχεία του ισολογισμού. Η ανάλυση πρέπει να ολοκληρωθεί με τη διενέργεια των stress tests, η οποία καλύπτει ένα μεγάλο εύρος σεναρίων με τραπεζικά δεδομένα και δεδομένα αγορών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των παραπάνω ελέγχων, διαμορφώνονται τα συμπεράσματα και αναπτύσσεται ένα αποτελεσματικό σχέδιο χρηματοδότησης, σε περιόδους ακραίων συνθηκών.

4.3.4 Η διαφάνεια και η δημόσια αποκάλυψη

Η αποκάλυψη είναι η λέξη που προσφέρει στα ενδιαφερόμενα μέρη μια ολοκληρωμένη και αξιόπιστη εικόνα του συστήματος διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας. Έτσι αυξάνεται η διαφάνεια, μειώνεται η αβεβαιότητα και ισχυροποιείται η εμπιστοσύνη των αγορών προς τα τραπεζικά ιδρύματα. Οι πληροφορίες ως προς τις οργανωτικές δομές των τραπεζικών ιδρυμάτων αλλά και οι πληροφορίες ως προς τη μεθοδολογία διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας, είναι ουσιώδους σημασίας. Επίσης θα πρέπει να αποτυπώνονται πλήρως ο ρόλος και οι αρμοδιότητες των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των ανώτερων στελεχών, όπως και των στόχων των λειτουργικών μονάδων. Τέλος θα πρέπει να αναφέρονται ρητά, θέματα που αφορούν τη δομή της χρηματοδότησης, όρια σε θέσεις ρευστότητας (liquidity positions) καθώς και όλες οι θέσεις ρευστότητας. Όλες αυτές οι πληροφορίες είναι αναγκαίες για τα ενδιαφερόμενα μέρη και η αποκάλυψή τους ή μη, διαμορφώνει και το επίπεδο εμπιστοσύνης στις αγορές, όντας ζωτικής σημασίας για τα τραπεζικά ιδρύματα.

4.3.5 Ο ρόλος των εποπτικών αρχών

Η Βασιλεία III θέτει τις βάσεις για μια αυστηρότερη εποπτεία προσδοκώντας να διορθώσει όλες τις χρόνιες αδυναμίες που διέπουν τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αλλά και να καταστήσει ενεργή την απρόσκοπτη επικοινωνία των εγχώριων και ξένων εποπτικών αρχών.

Στην πραγματικότητα, οι εποπτικές αρχές θα διενεργούν τακτικά stress tests προς διασφάλιση της ορθολογικής διαχείρισης του κινδύνου της ρευστότητας και θα εκτιμάται η ανθεκτικότητα του τραπεζικού συστήματος λαμβάνοντας υπόψη τη συστημική συσχέτιση μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να διαθέτουν την ισχύ και τα εργαλεία ώστε να επιβάλλουν διορθωτικές ενέργειες στα τραπεζικά ιδρύματα, σε περίπτωση που στα ευρήματα εμπεριέχονται διαφοροποιήσεις από το υπάρχον πλαίσιο ή ισχυρές αδυναμίες.

4.4 Τα νέα ποσοτικά πρότυπα ρευστότητας

Η Επιτροπή της Βασιλείας μέσα στο 2010 εισήγαγε δύο νέες μορφές συμπληρωματικών ποσοτικών προτύπων ρευστότητας με διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες και στόχους, το δείκτη κάλυψης ρευστότητας (LCR) και το δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (NSFR). Το νέο πλαίσιο εισήγαγε επίσης επιπρόσθετα εποπτικά εργαλεία. Οι νέοι κανόνες θα εφαρμόζονται σε όλες τις διεθνώς ενεργές τράπεζες σε μια ενοποιημένη βάση, αλλά θα μπορούν να εφαρμοστούν και σε ατομική βάση για τον έλεγχο των επιπέδων ρευστότητας σε τραπεζικά ιδρύματα, υποκαταστήματα και θυγατρικές.

4.4.1 Ο δείκτης κάλυψης ρευστότητας

Ο LCR μετρά την ικανότητα του τραπεζικού ιδρύματος να επιβιώσει υπό ένα έντονα δυσμενές σενάριο σε βραχυχρόνιο ορίζοντα. Σε αυτή τη χρονική περίοδο υποθέτουμε ότι θα γίνουν όλες οι διορθωτικές ενέργειες από τις διευθύνσεις των οργανισμών, προς διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ο LCR στοχεύει στην κάλυψη πιθανών βραχυχρόνιων αναντιστοιχιών μεταξύ των συνολικών καθαρών εκροών ρευστότητας των τελευταίων 30 ημερών και των υψηλής ποιότητας ρευστών στοιχείων του ενεργητικού. Ο δείκτης που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του δείκτη κάλυψης ρευστότητας είναι ο ακόλουθος:

$$\text{LCR} = \frac{\text{Συνολικές καθαρές εκροές ρευστότητας 30 ημερών}}{\text{Υψηλής ποιότητας ρευστά στοιχεία ενεργητικού}} \geq 100\%$$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει ότι ο LCR είναι ο λόγος των υψηλής ποιότητας ρευστών στοιχείων του ενεργητικού προς τις συνολικές καθαρές εκροές ρευστότητας των τελευταίων 30 ημερών. Παρατηρούμε επίσης ότι ο λόγος πρέπει να είναι οπωσδήποτε μεγαλύτερος του 100 % και ουσιαστικά πρόκειται για έναν βασικό περιορισμό που εισάγει το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III. Θα ήταν σκόπιμο όμως να δούμε το χρονοδιάγραμμα επίτευξης αυτής της αναλογίας.

Πίνακας 4.4.1

	1 ^η Ιανουαρίου 2015	1 ^η Ιανουαρίου 2016	1 ^η Ιανουαρίου 2017	1 ^η Ιανουαρίου 2018	1 ^η Ιανουαρίου 2019
Ελάχιστο LCR	60%	70%	80%	90%	100%

Παρατηρούμε από τον παραπάνω πίνακα ότι ο βασικός στόχος για το 2015 για τον δείκτη LCR τίθεται περίπου στο 60 % και αυξανόμενος κατά 10 % ετησίως, επιδιώκεται να φθάσει στο 100 % το 2019.

4.4.2 Τα υψηλής ποιότητας ρευστά στοιχεία ενεργητικού

Ο ορισμός των αποθεμάτων ρευστότητας είναι αναμφίβολα μία από τις πιο σημαντικές παρεμβάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας. Ο τελικός ορισμός των υψηλής ποιότητας ρευστών στοιχείων ενεργητικού αντιπροσωπεύει ένα λογικό συγκερασμό απόψεων μεταξύ ειδικών και πιο γενικών ορισμών που διατυπώθηκαν.

Η επιλογή των κριτηρίων ένταξης ενός στοιχείου του ενεργητικού στην παραπάνω διαδικασία βασίστηκε σε στοιχεία που αφορούν την εμπορευσιμότητά του στις χρηματοοικονομικές αγορές κάτω από έντονα δυσμενείς συνθήκες. Πρέπει επίσης να είναι επιλέξιμα από τις κεντρικές τράπεζες για κάλυψη ημερήσιων αναγκών ρευστότητας. Έτσι σε αυτήν την κατηγορία θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε όλα τα στοιχεία που ακολουθούν, θεωρώντας ότι αποτελούν στοιχεία της Κατηγορίας 1 (Tier 1).

- I. Τα χρηματικά διαθέσιμα
- II. Τα αποθέματα των κεντρικών τραπεζών υπό την προϋπόθεση ότι είναι άμεσα διαθέσιμα σε περίπτωση έντονων οικονομικών συνθηκών.
- III. Κάτω από συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι εμπορεύσιμες μετοχές που είναι εγγυημένες από τις Κεντρικές τράπεζες, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών.
- IV. Κυβερνητικό χρέος ή χρέος κεντρικών τραπεζών που έχει εκδοθεί σε εγχώριο νόμισμα της χώρας όπου υφίσταται ο κίνδυνος ρευστότητας ή στη χώρα που λειτουργεί η τράπεζα.
- V. Δημόσιο χρέος ή χρέος κεντρικών τραπεζών που έχει εκδοθεί σε εγχώριο νόμισμα με την προϋπόθεση ότι αυτό το νόμισμα ταιριάζει με τις λειτουργικές ανάγκες του τραπεζικού ιδρύματος.

Εκτός από το απόθεμα ρευστότητας ‘Κατηγορία 1’, υπάρχει και ένα επιπρόσθετο απόθεμα ρευστότητας ‘Κατηγορία 2’, επαρκώς διαφοροποιημένο, το οποίο μπορεί να αποτελεί το 40% των υψηλής ρευστότητας στοιχείων του ενεργητικού. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται:

- I. Τα υψηλής ποιότητας εταιρικά και καλυμμένα ομόλογα που δεν έχουν εκδοθεί από την ίδια τράπεζα που τα προσμετρά και δεν έχουν αξιολόγηση χαμηλότερη από AA-
- II. Τα στοιχεία του ενεργητικού της κυβέρνησης και των δημόσιων επιχειρήσεων, υπό την προϋπόθεση της ήδη υφιστάμενης στάθμισής τους με συντελεστή 20% ώστε να έχουν προσαρμοστεί στην τυποποιημένη μέθοδο για τον πιστωτικό κίνδυνο.

Τα στοιχεία του ενεργητικού που αφορούν την ‘Κατηγορία 2’ υπόκεινται σε ένα υποχρεωτικής μορφής κούρεμα (haircut) της τάξης του 15%. Τα στοιχεία της ‘Κατηγορίας 1’ πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 60% των υψηλής ποιότητας ρευστών στοιχείων του ενεργητικού. Τέλος, προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες από μια πιθανή μετάπτωση των κατάλληλων ρευστών στοιχείων σε ακατάλληλα, δίδεται μια χρονική περίοδος 30 ημερών στα τραπεζικά ιδρύματα, προκειμένου τα στοιχεία αυτά να αντικατασταθούν από άλλα στοιχεία του ενεργητικού.

4.4.3 Οι καθαρές εκροές ρευστότητας

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει προσδιορίσει συγκεκριμένους παράγοντες κινδύνου και επίπεδα συναγερμού που πρέπει να εφαρμόζονται από κάθε κράτος, κατά τη διενέργεια ενός stress test.

Το προτεινόμενο για το stress test σενάριο περιλαμβάνει μια ευρεία κρίση στην αγορά σε συνδυασμό με συγκεκριμένες δυσχερείς καταστάσεις στο χώρο των επιχειρήσεων. Το σενάριο περιλαμβάνει υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας του τραπεζικού ιδρύματος, μια μερική απόσυρση καταθέσεων και ένα περιορισμό της χρηματοδότησης. Οι παράμετροι των stress tests είναι απόλυτα καθορισμένοι εντός ενός πλαισίου δράσης και η μόνη δυνατότητα που δίνεται στις τοπικές εποπτικές αρχές είναι η περαιτέρω αυστηροποίησή τους. Για να υπολογίσουμε τις καθαρές εκροές ρευστότητας θα πρέπει να αφαιρέσουμε από τις εκροές τις εισροές και έτσι να προκύψει το τελικό αποτέλεσμα. Οι βασικές εκροές ρευστότητας είναι:

- I. Οι λιανικές καταθέσεις (5-10%)
- II. Άλλες υποχρεώσεις που καθίστανται ληξιπρόθεσμες μέσα στις επόμενες 30 μέρες (0-100%)
- III. Ενέχυρα (collaterals), εκτός των στοιχείων του ενεργητικού στην ‘Κατηγορία 1’
- IV. Διευκολύνσεις ρευστότητας και πιστωτικές διευκολύνσεις (5-100%)

Από την άλλη πλευρά οι βασικές εισροές ρευστότητας είναι:

- I. Τα οφειλόμενα χρηματικά ποσά από πελάτες (50%)
- II. Αχρησιμοποίητες πιστωτικές διευκολύνσεις και διευκολύνσεις ρευστότητας (0%)
- III. Ρευστά στοιχεία του ενεργητικού (0%)
- IV. Νέες εκδόσεις και δημιουργία υποχρεώσεων (0%)
- V. Καθορισμένες υποχρεώσεις και απαιτήσεις χρονικού ορίζοντα άνω των 30 ημερών (100%)

4.4.4 Ο δείκτης καθαρής σταθερής χρηματοδότησης

Ο NSFR αποσκοπεί στο να διαχειριστεί όλες τις διαρθρωτικές αναντιστοιχίες στη σύνταξη του ενεργητικού και του παθητικού ενός ισολογισμού με χρονικό ορίζοντα άνω του ενός έτους. Όπως και με το δείκτη LCR, ο NSFR θα πρέπει να είναι το λιγότερο 100% και θα αρχίσει να εφαρμόζεται από 1.1.2018. Παρακάτω θα δούμε το τύπο υπολογισμού του NSFR:

$$\text{NSFR} = \frac{\text{Διαθέσιμη σταθερή χρηματοδότηση}}{\text{Απαιτούμενη σταθερή χρηματοδότηση}} \geq 100\%$$

Όπως βλέπουμε ο NSFR ισούται με το λόγο διαθέσιμης σταθερής χρηματοδότησης προς την απαιτούμενη σταθερή χρηματοδότηση. Ας δούμε όμως τώρα αναλυτικά τα στοιχεία που

εμπεριέχονται στη διαθέσιμη και στην απαιτούμενη σταθερή χρηματοδότηση. Ο αριθμητής περιλαμβάνει:

- I. Κεφαλαιακά στοιχεία και υποχρεώσεις με χρονικό ορίζοντα ωρίμανσης άνω του ενός έτους (100%).
- II. Τις μόνιμες καταθέσεις (90%)
- III. Τις λιγότερο μόνιμες καταθέσεις (80%)
- IV. Την ακάλυπτη χρηματοδότηση και τις καταθέσεις με βαθμό ωρίμανσης μικρότερο του ενός έτους (50%)

Ο παρονομαστής εμπεριέχει τα παρακάτω στοιχεία:

- I. Χρηματικά διαθέσιμα και άλλα χρηματικά μέσα (0%).
- II. Εμπορεύσιμα χρεόγραφα με χρονικό ορίζοντα ωρίμανσης μεγαλύτερο του ενός έτους προς τους εξής αποδέκτες: κεντρικές τράπεζες, υπερεθνικές ή πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες και χρεόγραφα σταθμισμένα με 0% στην τυποποιημένη μέθοδο που εισάγει η Βασιλεία II (5%).
- III. Εταιρικά καλυμμένα ομόλογα και εμπορεύσιμα χρεόγραφα που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι δημόσιων φορέων ή πολυμερών τραπεζών με αξιολόγηση AA- ή υψηλότερη ή έχουν σταθμιστεί με συντελεστή 20% σύμφωνα με τη τυποποιημένη προσέγγιση με διάρκεια μεγαλύτερης του ενός έτους (20%).
- IV. Χρυσός, συγκεκριμένα μετοχικά χρεόγραφα, εταιρικά και καλυμμένα ομόλογα με αξιολόγηση A+ έως A και δάνεια προς επιχειρήσεις, κράτη κεντρικές τράπεζες, δημόσιες επιχειρήσεις τα οποία έχουν διάρκεια έως τη λήξη, μικρότερη του ενός έτους (50%)
- V. Δάνεια λιανικής με διάρκεια μέχρι τη λήξη μικρότερη του ενός έτους (85%)

4.4.5 Εποπτικά εργαλεία

Τα επιπρόσθετα εποπτικά εργαλεία που προτείνονται από το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο περιλαμβάνουν την ανάλυση των δεδομένων που σχετίζονται με τις ταμειακές ροές των τραπεζών, τη δομή του ισολογισμού, τις διαθέσιμες εγγυήσεις και κάποιους δείκτες αγοράς. Έτσι θα καταστεί εφικτή η εποπτεία της ανθεκτικότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων και η σταθερότητα των αγορών αλλά και του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως σύνολο. Όλα αυτά τα εργαλεία στοχεύουν στα παρακάτω:

- I. Να αναγνωριστεί ενδεχόμενη αναντιστοιχία στη ληκτότητα ανάμεσα στις συμβατικές εισροές και εκροές ρευστότητας σε συγκεκριμένες χρονικά διαστήματα.
- II. Να εκτιμηθεί η συγκέντρωση χρηματοδότησης, ειδικά σε αντισυμβαλλομένους, χρηματοοικονομικά μέσα και νομίσματα.
- III. Να υπολογιστεί ο LCR με τα αντίστοιχα νομίσματα.
- IV. Να διερευνηθούν εποπτικά εργαλεία σχετικά με την αγορά με στόχο την ύπαρξη μιας χρήσιμης πηγής συνεχούς ροής δεδομένων, που θα εντοπίζει ενδεχόμενες δυσκολίες στην εξεύρεση ρευστότητας.

4.5 Αποκάλυψη

Η ανάγκη ισχυροποίησης της αποκάλυψης στις αγορές είναι αναγκαία σε διεθνές επίπεδο. Ένας επαρκής βαθμός αποκάλυψης ενδεχομένως καθορίζει και το βαθμό ενδυνάμωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Θα ήταν σκόπιμο εδώ να τονίσουμε ότι η μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση επιδεινώθηκε και εντατικοποιήθηκε εξαιτίας της αυξημένης αβεβαιότητας που δημιουργούσε η ελλιπής πληροφόρηση σχετικά με τα επίπεδα ρευστότητας στον τραπεζικό κλάδο. Μια επαρκής αποκάλυψη όλων των διαχειριστικών πρακτικών και επιπέδων της ρευστότητας εκτός του ότι επιφέρει εξάλειψη της αβεβαιότητας, αποτελεί και ένα επιπλέον κίνητρο για τα τραπεζικά ιδρύματα ώστε να υιοθετήσουν συμπεριφορά αποστροφής προς τον κίνδυνο.

Προκειμένου να υπάρχει μια αξιόπιστη διαδικασία αποκάλυψης, κρίνεται επιτακτικό να διατηρηθεί μια ισορροπία ανάμεσα στην ακρίβεια των πληροφοριών αλλά και το βαθμό που η πληροφορία είναι κατανοητή. Έτσι αυτό το επίπεδο αποκάλυψης θα πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο θέματα ρυθμιστικά, αλλά και κάποιες ποιοτικές πληροφορίες όπως οι δομές εταιρικής διακυβέρνησης, οι πολιτικές που υιοθετούνται, η μέτρηση του κινδύνου ρευστότητας, οι στρατηγικές χρηματοδότησης, κάποια εσωτερικά stress tests που έχουν διεξαχθεί, τα σχέδια χρηματοδότησης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και άλλες διαδικασίες διοίκησης.

Επίσης προτείνεται η δημιουργία μηχανισμών που θα διατηρούν μια 'επικοινωνία' μεταξύ ημερήσιων και μηνιαίων στοιχείων των LCR και NSFR, ώστε να αποτραπεί η πιθανότητα του λεγόμενου 'window-dressing', δηλαδή της ωραιοποίησης της πληροφορίας που αποκαλύπτεται στην αγορά. Για παράδειγμα, θα μπορούσε ένα τραπεζικό ίδρυμα μία μέρα πριν τον υπολογισμό του δείκτη LCR, να αυξήσει το απόθεμα ρευστότητας (liquidity buffer), ωραιοποιώντας την πληροφορία που θα ανακοινωθεί. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι αυτό της χρονικής υστέρησης στη δημοσιοποίηση των πληροφοριών που απαιτούνται. Αν υποθετικά υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ των κανονισμών του ρυθμιστικού πλαισίου και των ενεργειών ενός τραπεζικού ιδρύματος, αναβάλλεται για ένα διάστημα 6-12 μηνών η δημοσιοποίηση των πληροφοριών.

Σε αυτή την περίπτωση τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να αυξήσουν τη ρευστότητά τους, ώστε να αποτρέψουν ενδεχόμενο πανικό και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν επαρκές χρονικό διάστημα ώστε να αναλάβουν όλες τις απαραίτητες ενέργειες άμβλυνσης των αδυναμιών. Αναπόφευκτα όμως θα δημιουργηθεί ένα κλίμα αυξημένης αβεβαιότητας για ένα τέτοιο τραπεζικό ίδρυμα και σίγουρα θα πληγεί η αξιοπιστία του. Η πιο λογική ενέργεια θα πρέπει να είναι η όσο το δυνατόν περιορισμένη χρονική υστέρηση σχετικά με τη δημοσιοποίηση των στοιχείων αλλά και η προσπάθεια παροχής όλων των στοιχείων που θα επιτρέψουν στην αγορά να αντιληφθεί την πραγματική κατάσταση, όσον αφορά τη ρευστότητα, που αντιμετωπίζει το τραπεζικό ίδρυμα.

4.6 Ανακεφαλαίωση

Στο παρόν κεφάλαιο έγινε μια ειδική ανάλυση σε θέματα που αφορούν τη μόχλευση. Η βίαιη απομόχλευση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος κατά τη διάρκεια της κρίσης απεικονίστηκε παραπάνω, παρουσιάστηκε ο νέος δείκτης μόχλευσης ο οποίος σύμφωνα με το νέο πλαίσιο της Βασιλείας III έρχεται να περιορίσει αυτό το φαινόμενο της υψηλής μόχλευσης, το οποίο εν τέλει δημιουργεί και το φαινόμενο της υπερκυκλικότητας. Στη συνέχεια αναλύθηκε πλήρως το νέο πλαίσιο για τον κίνδυνο ρευστότητας, εξετάστηκε η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας με τη διενέργεια των stress-tests και επισημάνθηκε το νέο πλαίσιο που ενισχύει τη διαφάνεια και την αποκάλυψη όλων των στοιχείων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Τέλος δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα νέα ποσοτικά πρότυπα ρευστότητας, με το δείκτη κάλυψης ρευστότητας και το δείκτη καθαρής σταθερής χρηματοδότησης να αποτελούν τα κύρια εργαλεία διαμόρφωσης ενός επαρκούς επιπέδου ρευστότητας εντός των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η διαβάθμιση ως κριτήριο πιστοληπτικής ικανότητας - ρυθμιστικές παρεμβάσεις

5.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι ιδιαίτερα σύνθετος και περιλαμβάνει τη μέθοδο της στάθμισης κινδύνου όλων των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων, με συνέπεια να απαιτείται ο υπολογισμός του συντελεστή στάθμισης RW (risk weight).

Έτσι ο συντελεστής στάθμισης έχει άμεση σχέση με την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι η πιστοληπτική ικανότητα, τόσο μικρότερος είναι ο συντελεστής στάθμισης, άρα τόσο μικρότερα θα είναι και τα απαιτούμενα κεφάλαια. Όμως υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες τα τραπεζικά ιδρύματα κατάφεραν ουσιαστικά να μεταβάλουν τη λειτουργία των συντελεστών κινδύνου προς όφελός τους. Ένα άμεσο παράδειγμα αυτής της διαδικασίας είναι η τιτλοποίηση, που αναπτύχθηκε με κύριο στόχο τον περιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II, υιοθετήθηκε η χρήση των πιστωτικών διαβαθμίσεων ως κριτήριο πιστοληπτικής ικανότητας για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ως προς την πιστωτική διαβάθμιση, η Βασιλεία II έθεσε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις.

Η πρώτη είναι η τυποποιημένη προσέγγιση όπου τα τραπεζικά ιδρύματα λαμβάνουν ως κριτήριο επικινδυνότητας, τις διαβαθμίσεις που δημοσιοποιούν οι οίκοι αξιολόγησης. Η δεύτερη προσέγγιση αφορά τη δυνατότητα ανάπτυξης ιδίων εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης από τα τραπεζικά ιδρύματα (IRB). Η Βασιλεία III δεν επέφερε κάποιες σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία των συστημάτων διαβάθμισης και υιοθέτησε ακριβώς την παραπάνω διαδικασία. Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά τις δύο αυτές προσεγγίσεις.

5.2.1 Τυποποιημένη προσέγγιση

Η τυποποιημένη προσέγγιση αφορά τη χρήση εξωτερικών διαβαθμίσεων από τα τραπεζικά ιδρύματα, όπως αυτές εκδίδονται από μεγάλους ξένους οίκους (πχ. Moody's, S&P). Ουσιαστικά πρόκειται για μια διαδικασία διαχωρισμού του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένες κατηγορίες και με συγκεκριμένο συντελεστή κινδύνου που προσδιορίστηκε με βάση την εξωτερική διαβάθμιση.

Συνεπώς σε αυτή την προσέγγιση, ο συντελεστής στάθμισης είναι προκαθορισμένος από το πλαίσιο της Βασιλείας. Σύμφωνα λοιπόν με την προσέγγιση αυτή, χρησιμοποιείται μια εξαβάθμια κλίμακα πιστωτικής ποιότητας. Οι συντελεστές της κάθε κλίμακας καθορίζουν και το βαθμό της κεφαλαιακής απαίτησης, καθώς μία κλίμακα χαμηλότερης πιστοληπτικής αξιολόγησης απαιτεί μεγαλύτερη στάθμιση. Για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής, έχει προσδιοριστεί ένας ενιαίος συντελεστής στο 75%, ενώ για τα ανοίγματα στεγαστικής πίστης ο συντελεστής ανέρχεται στο 35%.

Επιπρόσθετα στην τυποποιημένη προσέγγιση, περιλαμβάνονται τρεις μορφές εξασφαλίσεων, οι χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις, οι εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα. Ένα μεγάλο μειονέκτημα αυτής της προσέγγισης αποτελεί η αδυναμία διαχωρισμού μεταξύ αναμενόμενης και μη αναμενόμενης ζημίας. Συνεπώς η προσέγγιση αυτή δεν ενδείκνυται για τον προσδιορισμό της επάρκειας των προβλέψεων.

5.2.2 Προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB Approach)

Η προσέγγιση αυτή αφορά την ανάπτυξη συστημάτων εσωτερικών διαβαθμίσεων από τα τραπεζικά ιδρύματα. Με αυτόν τον τρόπο, εκτιμάται το σύνολο των απαιτούμενων κεφαλαίων με βάση εσωτερικά εκτιμημένες παραμέτρους κινδύνου. Φυσικά δεν πρόκειται για μια απλή διαδικασία, αλλά για μια πολυσύνθετη προσέγγιση που απαιτεί σύνθετο σχεδιασμό και κατασκευή υποδείγματος.

Η υλοποίηση της ανωτέρω προσέγγισης προκύπτει κατά την εκτέλεση συγκεκριμένων βημάτων. Αρχικά απαιτείται η ανάπτυξη και υλοποίηση ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικής διαβάθμισης. Στη συνέχεια το τραπεζικό ίδρυμα καλείται να υπολογίσει τις

παραμέτρους κινδύνου. Στο τελικό στάδιο περιλαμβάνεται η πιστοποίηση των αποτελεσμάτων. Το πλαίσιο επιτρέπει το συνδυασμό των δύο προσεγγίσεων.

Κάθε τραπεζικό ίδρυμα έχει τη δυνατότητα επιλογής των χαρτοφυλακίων που θα ενταχθούν στην προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων. Έτσι υπάρχουν και σε αυτή την περίπτωση δύο πιθανές προσεγγίσεις. Η πρώτη είναι η θεμελιώδης προσέγγιση (F-IRB), όπου για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο απαιτείται ο υπολογισμός της παραμέτρου PD (Probability of default), δηλαδή της εκτίμησης της πιθανότητας αθέτησης της υποχρέωσης ενώ για τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής, όλες οι παράμετροι κινδύνου εκτιμούνται με βάση τα εσωτερικά συστήματα της τράπεζας. Η δεύτερη είναι η εξελιγμένη προσέγγιση (A-IRB), όπου για όλα τα χαρτοφυλάκια, όλες οι παράμετροι κινδύνου εκτιμούνται με βάση τα εσωτερικά συστήματα της τράπεζας.

Σε κάθε περίπτωση όμως, απαιτείται μια σειρά μέτρων ελέγχου ώστε να διασφαλιστεί η ακεραιότητα του συστήματος. Η τράπεζα πρέπει να χρησιμοποιεί τα αποτελέσματα του συστήματος διαβάθμισης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και όχι μόνο στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

5.3 Μειονεκτήματα χρήσης πιστωτικών διαβαθμίσεων

Σε όλη αυτή τη διαδικασία που αναφέραμε παραπάνω προκύπτουν και ορισμένες αδυναμίες οι οποίες δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς και με το νέο εποπτικό πλαίσιο. Για παράδειγμα οι διαβαθμίσεις στερούνται δυναμικών χαρακτηριστικών, δύσκολα αναθεωρούνται και συνήθως αυτό γίνεται έπειτα από την εμφάνιση πιστωτικών γεγονότων.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η αξιοπιστία των εξωτερικών διαβαθμίσεων των μεγάλων ξένων οίκων, καθώς όπως αποδείχθηκε και στο παρελθόν, η μεθοδολογία που χρησιμοποιούσαν ήταν ατελής, ειδικά για σύνθετα προϊόντα, με αποτέλεσμα τη μη βέλτιστη κατανομή του κινδύνου. Θα μπορούσαμε επίσης να επισημάνουμε τη σύνθετη και ιδιαίτερα δαπανηρή προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων, που δυσχεραίνει την επιλογή της από μικρά τραπεζικά ιδρύματα.

Παρ' όλα αυτά συντελέστηκαν δυναμικές αλλαγές στην προσπάθεια μετριασμού αυτών των αδυναμιών που αποκαλύφθηκαν. Ο Διεθνής Οργανισμός Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς

(IOSCO) δημοσίευσε έναν κώδικα δεοντολογίας για τους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Ο κώδικας θέσπισε κανόνες για τη διασφάλιση της ποιότητας και της ακεραιότητας της διαδικασίας αξιολόγησης. Συμβάλλει επίσης στη διασφάλιση των κατάλληλων εσωτερικών διαδικασιών και στην ανεξαρτησία των αναλυτών, προκειμένου να αποφευχθεί η σύγκρουση συμφερόντων.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε μέσα στο 2009, έναν κανονισμό για όλους τους οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης, με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, της υπευθυνότητας και της αξιοπιστίας των δραστηριοτήτων αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) εποπτεύει τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας από τον Ιούλιο του 2011. Όπως παρατηρούμε, ακολουθούνται επιπρόσθετες ενέργειες εκτός του πλαισίου της Βασιλείας, προκειμένου να διασφαλιστούν οι διαδικασίες χρήσης της διαβάθμισης ως κριτηρίου πιστοληπτικής ικανότητας, και οι οποίες θα χαρακτηρίζονται από αξιοπιστία και ακρίβεια, στο σύνολο των τραπεζικών ιδρυμάτων.

5.4 Ποσοτικοποίηση παραμέτρων στην προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων

Θα δώσουμε έμφαση στο στάδιο υλοποίησης της προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων προκειμένου να αναλυθούν επαρκώς οι διάφορες τεχνικές που ακολουθούνται. Σε αυτό το υποκεφάλαιο αναλύονται η εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης (Probability of default, PD), η εκτίμηση της ποσοστιαίας ζημίας σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default, LGD) και η εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος (Exposure at Default, EAD).

5.4.1 Πιθανότητα αθέτησης

Για την εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης χρησιμοποιούνται τρεις τεχνικές, η συχνότητα αθέτησης, η αντιστοίχιση σε εξωτερικά δεδομένα και τα στατιστικά υποδείγματα πιστωτικού κινδύνου. Η πρώτη τεχνική αφορά την εσωτερική εμπειρία τις τράπεζας, λαμβάνοντας δεδομένα από την εμπειρία της περί αθέτησης υποχρεώσεων. Η πιθανότητα αθέτησης δίνεται από τον παρακάτω τύπο:

$$PD_t = \frac{\text{Πιστωτές που αθέτησαν μεταξύ (t-1) και (t)}}{\text{Σύνολο πιστωτών στο (t-1)}}$$

Ο αριθμητής περιλαμβάνει τους οφειλέτες που αθέτησαν εντός χρονικού διαστήματος ενός έτους. Ο παρανομαστής περιλαμβάνει το συνολικό αριθμό οφειλετών.

Η δεύτερη τεχνική ενδείκνυται για χαρτοφυλάκια με μικρό ιστορικά ποσοστό αθετήσεων. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, η τράπεζα θεωρείται ότι διατηρεί ένα σκιάδες σύστημα διαβαθμίσεων, καθώς οι εσωτερικές διαβαθμίσεις συσχετίζονται με μια κλίμακα ενός εξωτερικού οίκου αξιολόγησης και στη συνέχεια αποδίδονται στην ίδια κλίμακα τα ποσοστά αθέτησης που χρησιμοποιούνται από τον εξωτερικό οργανισμό.

Τέλος η τρίτη τεχνική αφορά τη χρήση, από το τραπεζικό ίδρυμα, στατιστικών υποδειγμάτων ώστε να υπολογιστεί η πιθανότητα αθέτησης. Προκειμένου να εξαχθεί το τελικό αποτέλεσμα, πρέπει να προσδιοριστούν οι παράγοντες X_1, X_2, \dots, X_n και να υπολογιστεί η γραμμική σχέση:

$$Z = a_0 + a_1 X_1 + a_2 X_2 + \dots + a_n X_n ,$$

Η πιθανότητα αθέτησης υπολογίζεται από τον παρακάτω μετασχηματισμό:

$$F(z) = \frac{1}{1 + e^{-z}}$$

5.4.2 Ποσοστιαία ζημία σε περίπτωση αθέτησης (LGD)

Η ζημία που πηγάζει από αυτήν την περίπτωση αφορά μια ευρύτερη οικονομική έννοια από μια λογιστική ζημία. Περιλαμβάνει το ύψος του ποσού που είναι μη ανακτήσιμο ενώ έχουν εξαντληθεί όλες οι δυνατότητες ανάκτησης, όπως δια της δικαστικής οδού και έχει επιπλέον ολοκληρωθεί η διαδικασία ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων. Όμως όπως αντιλαμβανόμαστε, η ανάκτηση ενός ποσού συνεπάγεται αρκετό χρονικό διάστημα μέχρι να πραγματοποιηθεί. Ως εκ τούτου ο δείκτης LGD υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$LGD = 1 - \frac{\sum \frac{P_t - C_t}{(1+r)^t}}{EAD}$$

P: Ποσό ανάκτησης μετά την αθέτηση που αφορά κεφάλαιο και τόκους

C: Λοιπά έξοδα πιστωτικού ιδρύματος

r: Συντελεστής προεξόφλησης

Η ανάπτυξη υποδειγμάτων για το δείκτη LGD υπολείπεται σημαντικά από αυτή για την PD. Η δυσκολία αυτή έγκειται στη διαχρονική μεταβολή των παραγόντων κινδύνου, καθώς όπως έχει διαφανεί, ο LGD επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως η πιστοδότηση, η αγορά, ο κλάδος και ο οικονομικός κύκλος.

5.4.3 Χρηματοδοτικό άνοιγμα (EAD)

Το χρηματοδοτικό άνοιγμα όταν αφορά στοιχεία εντός ισολογισμού, προκύπτει από την ονομαστική αξία της απαίτησης και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το υπόλοιπο τη στιγμή αθέτησης της υποχρέωσης. Όσον αφορά τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, εκεί πραγματοποιείται μια διαφορετική προσέγγιση, καθώς μετασχηματίζονται σε

έναν ισοδύναμο πιστωτικό κίνδυνο με έναν συντελεστή μετατροπής και στη συνέχεια εφαρμόζεται ο συντελεστής στάθμισης του αντισυμβαλλομένου. Για την εκτίμηση ενδεχόμενου μελλοντικού ανοίγματος, υπάρχει ένα πλαίσιο εντός της Βασιλείας, όπου καθορίζονται κάποιοι συντελεστές. Σε αυτή την περίπτωση:

$$EAD = \alpha \times \text{πραγματικό EPE}$$

όπου EPE= Expected positive exposure (αναμενόμενο θετικό άνοιγμα) και $\alpha=1,4$ (προκαθορισμένος συντελεστής).

5.4.4 Προσαρμογή (Calibration)

Πρόκειται για το τελικό στάδιο της ποσοτικοποίησης των παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου. Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιούνται κάποιες προσαρμογές στο αρχικό αποτέλεσμα, έτσι ώστε οι εκτιμήσεις των παραμέτρων κινδύνου να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους.

Αν αυτό δεν είναι εφικτό, τότε απαιτείται η χρήση ενός μαθηματικού υποδείγματος, ώστε να αφαιρεθεί ο θόρυβος από τις εκτιμήσεις και να εξομαλυνθεί το τελικό αποτέλεσμα.

5.5 Ρύθμιση αμοιβών στο τραπεζικό σύστημα

Στον απόηχο της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης, εγείρονται σημαντικά ερωτηματικά σχετικά με την πολιτική των αποζημιώσεων και αμοιβών, που επικράτησε τα τελευταία χρόνια. Αυτά τα πακέτα αποζημιώσεων στοχοποιήθηκαν και θεωρήθηκε ότι αποτελούν μια από τις αιτίες πυροδότησης της κρίσης, αν και δεν έχει αποδειχθεί ακόμα κάποια συσχέτιση μεταξύ τους.

Μέτοχοι, ακαδημαϊκοί και ρυθμιστικές αρχές καλούνται λοιπόν υπό αυτό το πρίσμα να επανεξετάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και να προτείνουν αλλαγές ώστε να μειώσουν έναν ενυπάρχοντα κίνδυνο ο οποίος απορρέει από τα ανεπαρκή κίνητρα των

τραπεζικών ιδρυμάτων. Έτσι έχει αναπτυχθεί μια εκτενής συζήτηση σχετικά με θέματα όπως, οι ανεπαρκείς μετρήσεις των επιδόσεων και του κινδύνου, η μικρή διαφάνεια σχετικά με τα θέματα αμοιβών και πολιτικών στα τραπεζικά ιδρύματα, η αδύναμη σχέση μεταξύ αποζημίωσης και μακροχρόνιας επίδοσης του τραπεζικού ιδρύματος, η μη αποτελεσματική διακυβέρνηση και οι ελλειπείς πρακτικές διοίκησης σε σύνδεση με τα κίνητρα, όπως και η υπερβολική ανάληψη κινδύνου που οφείλεται στη δομή της προαιρετικής αποζημίωσης.

Πριν από την κρίση οι οδηγίες σε σχέση με πρακτικές αμοιβών ήταν ενσωματωμένες σε διαφορετικούς κώδικες καλής συμπεριφοράς και δεν υπήρχε κάποια διάκριση των οικονομικών κλάδων και των κανόνων που διέπουν τον καθένα ξεχωριστά. Όμως η διακυβέρνηση διαφέρει από κλάδο σε κλάδο και για να το κατανοήσουμε θα μπορούσαμε να αναφέρουμε για παράδειγμα την περίπτωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπου ο αριθμός και η ετερογένεια των μετόχων είναι πολύ μεγαλύτερα μεγέθη σε σχέση με άλλους κλάδους. Το πλαίσιο της Βασιλείας III ρυθμίζει ένα μεγάλο μέρος από αυτά τα ζητήματα συμπεριλαμβανομένων και των bonus των τραπεζιτών, ζήτημα που μονοπωλεί πλέον το ενδιαφέρον διεθνώς.

Στο παρελθόν εφαρμόστηκαν πρακτικές υπερβολικής ανάληψης κινδύνου προς την κατεύθυνση της αποκόμισης υψηλότερων αμοιβών. Συνεπώς αυτές οι αδυναμίες θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά. Όμως υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με τη διάσταση των διορθωτικών κινήσεων, καθώς είναι αμφίβολο αν οι αγορές είναι σε θέση να επιφέρουν αλλαγές από μόνες τους. Η ύπαρξη των μετόχων με βραχυχρόνια συμφέροντα, οι υπάρχουσες πρακτικές στις αγορές εργασίας και η κυκλικότητα της συμπεριφοράς ως προς την ανάληψη κινδύνου, είναι τρεις βασικοί λόγοι που καθιστούν απίθανη την αυτορρύθμιση της αγοράς. Έτσι η αγορά θα έπρεπε να ρυθμιστεί εξωγενώς, ώστε να διασφαλίζονται οι στόχοι που θέτει το νέο πλαίσιο της Βασιλείας.

5.5.1 Κανόνες από το Forum Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

- I. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να επιβλέπει ενεργά το σχεδιασμό και τη λειτουργία του συστήματος αποζημίωσης, στο αρχικό στάδιο.

- II. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να εποπτεύει το σύστημα αποζημιώσεων και να διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία του, όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί.
- III. Το προσωπικό που είναι επιφορτισμένο με τον οικονομικό έλεγχο, τον έλεγχο των κινδύνων πρέπει να το διέπει η ανεξαρτησία, όπως πρέπει να υπάγεται σε μία αρμόδια αρχή και να αποζημιώνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι ανεξάρτητο από τους επιχειρηματικούς στόχους.
- IV. Η αποζημίωση πρέπει να προσαρμόζεται για όλους τους τύπους του κινδύνου και πρέπει να είναι αναλογική με τα αποτελέσματα του κινδύνου.
- V. Το μείγμα ρευστότητας, μετοχών και άλλων μορφών αποζημίωσης πρέπει να είναι συνεπές και πλήρως ευθυγραμμισμένο με τον κίνδυνο.
- VI. Τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να αποκαλύπτουν ξεκάθαρα, κατανοητά και έγκαιρα όλες τις πληροφορίες που αφορούν τις πρακτικές αποζημιώσεων για να γίνονται γνωστές πλήρως στους μετόχους.

5.5.2 Κανόνες από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Η επιτροπή της Βασιλείας υιοθέτησε τις αρχές που αναπτύχθηκαν παραπάνω και τις ενέταξε στο πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Προκειμένου όμως να διασφαλιστεί η αποφασιστική υλοποίηση αυτών των αρχών σε διεθνές επίπεδο, το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) δημοσιοποίησε το Σεπτέμβριο του 2009 ένα κατάλογο 19 προτύπων (standards) που καλύπτουν τους τομείς όπως: διακυβέρνηση, αποζημίωση και κεφάλαιο, αποκάλυψη, εποπτεία και διάρθρωση πληρωμών και ευθυγράμμιση κινδύνου.

Στον τομέα της διακυβέρνησης, τα πρότυπα αναφέρουν ότι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να έχουν μια επιτροπή αμοιβών ως ένα αυτόσυο κομμάτι της δομής της διακυβέρνησης. Οι αρμοδιότητες της επιτροπής αυτής είναι η αξιολόγηση της πολιτικής αμοιβών του οργανισμού καθώς και η διασφάλιση της δημοσιοποίησης της ετήσιας επισκόπησης αμοιβών.

Στον τομέα της διάρθρωσης πληρωμών και ευθυγράμμισης κινδύνου, περιγράφονται συγκεκριμένα παραδείγματα ποσοτικών ορίων για συγκεκριμένες μεταβλητές και προτείνεται μια περίοδος αναβολής που θα είναι σίγουρα μεγαλύτερη των τριών ετών. Παράλληλα αναιρείται η ανάγκη ύπαρξης ενός εγγυημένου bonus και απαιτείται η επανεξέταση όλων των πληρωμών των συμβολαίων που συνδέονται με τον τερματισμό της απασχόλησης.

Στον τομέα της αποκάλυψης, τα πρότυπα αυτά υποστηρίζουν τη δημοσιοποίηση μιας ετήσιας έκθεσης για τις αποζημιώσεις, που εμπεριέχει όλες τα ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες. Τέλος στο τομέα της εποπτείας, τα πρότυπα σημειώνουν ότι οι εθνικές εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα την πλήρη συμμόρφωση όσον αφορά στα θέματα αποζημιώσεων, με αυτά που επιτάσσουν τα πρότυπα. Αν αυτό καταστεί αδύνατο, δίνεται η δυνατότητα άμεσης διορθωτικής παρέμβασης από την πλευρά των εποπτικών αρχών.

5.6 Τα υπάρχοντα στατιστικά δεδομένα των τραπεζών

Οι στατιστικές έρευνες κατέδειξαν αρκετά χρήσιμα στοιχεία, τα οποία χρήζουν αναφοράς. Σύμφωνα με διεθνείς εκθέσεις, τα τραπεζικά ιδρύματα της Αγγλίας είναι τα πλέον προετοιμασμένα για την εισαγωγή των νέων κανόνων. Οι τράπεζες της Αγγλίας, έχουν ιδιαίτερη ευελιξία στην πώληση στοιχείων του ενεργητικού αλλά και μετοχών. Επίσης είναι οι πρώτες που ξεκίνησαν την εφαρμογή των νέων κανόνων ρευστότητας, σχεδόν στο 70% του συνόλου των τραπεζικών ιδρυμάτων, ενώ στον υπόλοιπο κόσμο το ποσοστό αυτό ανέρχεται μόλις στο 20% του συνόλου των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με μία χρήσιμη έρευνα που διεξάγει, εντοπίζει ένα σημαντικό ποσοστό 45% των τραπεζικών ιδρυμάτων παγκόσμια, που ταλανίζονται από τη δυσκολία των νέων κανόνων, αλλά και την έλλειψη αποτελεσματικών εργαλείων ρευστότητας. Εντοπίζει επίσης άλλο ένα ποσοστό 30%, το οποίο αναμένεται να διακόψει κάποιες επιχειρηματικές γραμμές προς χάριν της συμμόρφωσης με τους νέους κανόνες. Επιπρόσθετα, εντοπίστηκε ένα ποσοστό 57% των τραπεζικών ιδρυμάτων, τα οποία προσέλαβαν επιπλέον προσωπικό που επιφορτίστηκε με τα θέματα της Βασιλείας III. Τέλος, τα $\frac{3}{4}$ των τραπεζικών ιδρυμάτων αποδείχθηκε ότι είχαν προβεί σε διενέργεια 'stress tests' τον τελευταίο χρόνο, έχοντας όμως σημαντικά προβλήματα στην υλοποίησή τους.

Η Επιτροπή της Βασιλείας πραγματοποίησε μια εκτενή έρευνα και το Μάρτιο του 2013 προέκυψαν κάποια πολύ σημαντικά ευρήματα. Σύμφωνα λοιπόν με αυτά, οι μεγαλύτερες τράπεζες του πλανήτη διένυσαν την περασμένη χρονιά τη μεγαλύτερη απόσταση προς την επίτευξη των κεφαλαιακών συντελεστών που επιτάσσει η Βασιλεία III και πλέον υπολείπονται μόλις 208 δισεκ. ευρώ προκειμένου να επιτύχουν την πλήρη εφαρμογή σε επίπεδο κεφαλαιακής επάρκειας. Από έρευνα μεταξύ των 101 μεγαλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων, διαπιστώθηκε ότι το έλλειμμα στα ιδρύματα που ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας υποχωρεί κάτω του 7%, έχει μειωθεί κατά 175,9 δισεκ. ευρώ.

Από άλλη μία παράλληλη έρευνα της 'European Banking Authority', μελετήθηκαν 44 τράπεζες της ΕΕ και διαπιστώθηκε ότι οι περισσότερες ευρωπαϊκές τράπεζες είχαν αυξήσει τα καθαρά ποσά κεφαλαίων, αντί να μειώσουν το μέγεθος του ισολογισμού τους. Οι ευρωπαϊκές τράπεζες που έχουν μείνει σχετικά πίσω σε σχέση με άλλες τράπεζες, έχουν συγκεντρωτικό συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας 7,7%, με βάση τους κανόνες της Βασιλείας III.

5.7 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό συζητήθηκε εκτενώς η χρήση της διαβάθμισης ως κριτηρίου πιστοληπτικής ικανότητας. Διακρίθηκαν δύο προσεγγίσεις πιστωτικής διαβάθμισης, η τυποποιημένη προσέγγιση και η προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων οι οποίες και αναλύθηκαν λεπτομερώς. Στη συνέχεια παρατέθηκαν κάποια μειονεκτήματα της χρήσης πιστωτικών διαβαθμίσεων αλλά διενεργήθηκε και μια πλήρης περιγραφή της υλοποίησης της προσέγγισης των εσωτερικών διαβαθμίσεων και των διαφόρων τεχνικών που χρησιμοποιούνται. Αναλύθηκε η πιθανότητα αθέτησης, η εκτίμηση ποσοστιαίας ζημίας σε περίπτωση αθέτησης και η εκτίμηση χρηματοδοτικού ανοίγματος. Τέλος έγινε μια λεπτομερής αναφορά σε διάφορες ρυθμιστικές παρεμβάσεις, όπως η ρύθμιση αμοιβών στο τραπεζικό σύστημα, διατυπώθηκαν κανόνες από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και αναφέρθηκαν κάποια χρήσιμα στατιστικά στοιχεία που αφορούν την εφαρμογή των κανόνων του νέου πλαισίου της Βασιλείας III.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Αξιολόγηση της Βασιλείας - Η επίδραση της Βραζιλίας στο νέο πλαίσιο

6.1 Εισαγωγή

Η Βασιλεία III θα μπορούσε να αποτελέσει το πιο αξιόπιστο και αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο που έχει σχεδιαστεί ποτέ. Μέσα σε αυτή τη σύνθετη διαδικασία ανάλυσης που προηγήθηκε, αποτυπώθηκαν όλες οι τροποποιήσεις των προηγούμενων νομοθετικών πλαισίων.

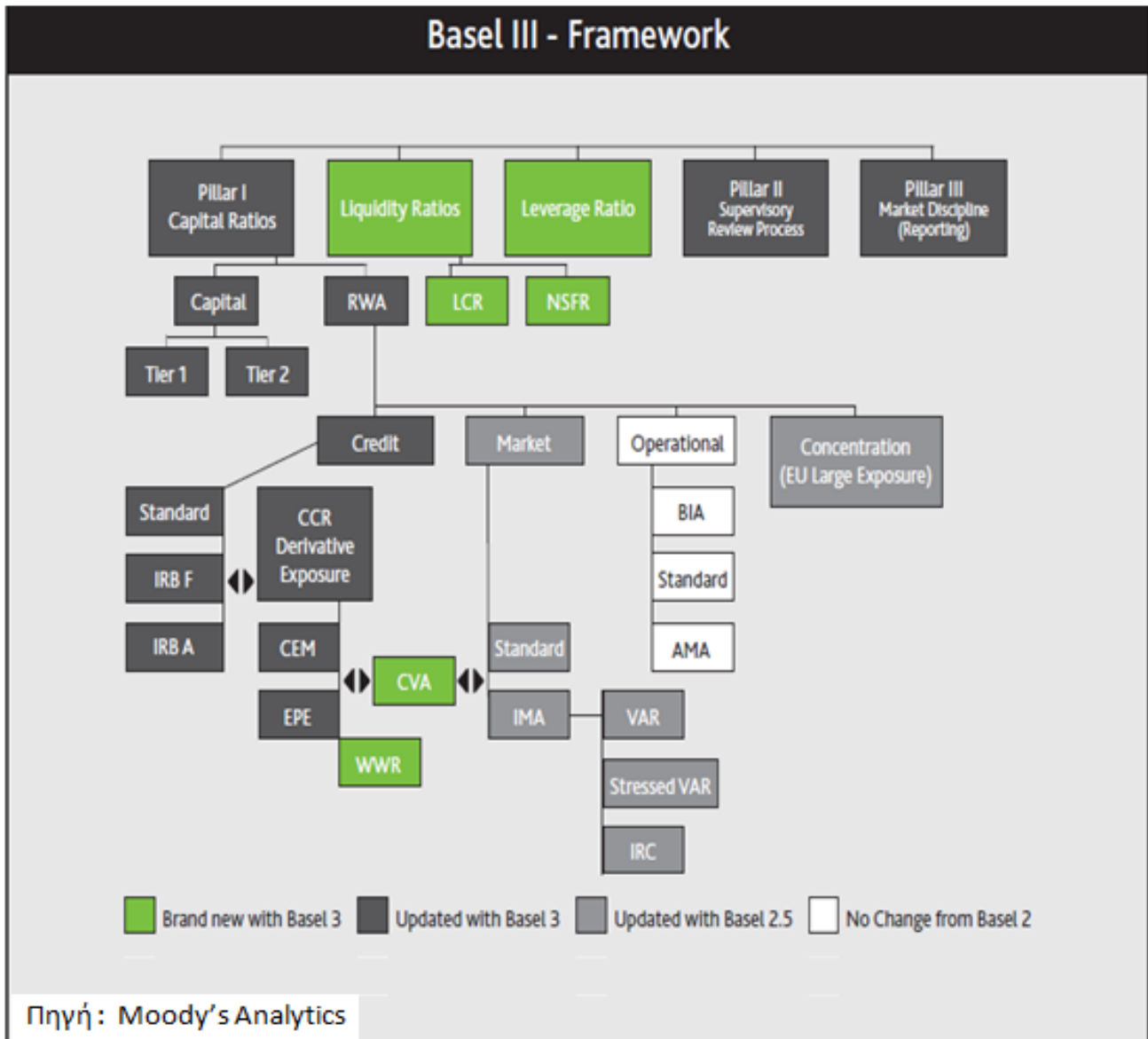
Η επίδραση που θα έχει η Βασιλεία III στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων αλλά και στη μακροοικονομική κατάσταση των χωρών ποικίλλει. Παρακάτω θα δούμε μερικά στοιχεία που αφορούν τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις, όπως αυτές καταγράφονται διεθνώς από διάφορους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Παρουσιάζονται αναλυτικά τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής των νέων ρυθμίσεων, τα μειονεκτήματα, η επίδραση στην αγορά ακινήτων αλλά και το παράδειγμα τις Βραζιλίας, μιας χώρας πρότυπο ως προς την εφαρμογή ενός αξιόπιστου εποπτικού συστήματος.

6.2.1 Πλεονεκτήματα και ενδεχόμενο κόστος

Οι παραπάνω τροποποιήσεις σε σχέση με το προηγούμενο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II παρέχουν ένα πιο αξιόπιστο και αποτελεσματικό εποπτικό σύστημα περιορίζοντας κατά πολύ τα στοιχεία αβεβαιότητας. Πολύ σημαντικό είναι και το γεγονός της σταδιακής εφαρμογής των νέων όρων, όπου παρέχεται μια χρονική περίοδος 6 ετών, αρχής γενομένης από το 2013.

Το γεγονός ότι οι νέοι κανόνες θα εφαρμοστούν σταδιακά είναι απόρροια των ισχυρών πιέσεων που προκαλεί το νέο πλαίσιο, λόγω του συνεπαγόμενου κόστους εφαρμογής του. Αν αναλογιστούμε πόσο μεγάλες κεφαλαιακές ανάγκες δημιουργεί το νέο πλαίσιο, θα αντιληφθούμε ότι ήταν αδύνατη η άμεση εφαρμογή, καθώς από τη μια πλευρά είναι εξαιρετικά δύσκολο να ανακεφαλαιοποιηθούν τα τραπεζικά ιδρύματα ταυτόχρονα και από την άλλη πλευρά θα ήταν ιδιαίτερα επώδυνο για την ανάπτυξη διεθνώς, καθώς τα τραπεζικά ιδρύματα θα περιόριζαν την χρηματοδότηση προς την πραγματική οικονομία.

Αντίθετα το γεγονός ότι υπάρχει τόσο μεγάλη μεταβατική περίοδος μέχρι την πλήρη εφαρμογή, σημαίνει ότι πολλές αρχικές διατάξεις σταδιακά θα τροποποιηθούν ώστε να καλύπτουν τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες. Οι τροποποιήσεις αυτές ίσως δημιουργήσουν ένα περιβάλλον ασάφειας ως προς το περιεχόμενο των διατάξεων το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε σημαντικές καθυστερήσεις ως προς την υιοθέτηση των κανόνων που προβλέπονται σήμερα.

Διάγραμμα 6.2.1

Στο ανωτέρω διάγραμμα ουσιαστικά απεικονίζεται ένα οργανόγραμμα το οποίο εμπεριέχει όλες τις διακλαδώσεις του πλαισίου της Βασιλείας III. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο καθώς είναι ευδιάκριτη και συνοπτική η μορφή του νέου πλαισίου, αλλά παρατίθενται και οι διαφορές από το προηγούμενο εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας II.

Το νέο πλαίσιο της Βασιλείας III εμπεριέχει και αυτούσια, κάποια δεδομένα του πλαισίου της Βασιλείας II, τα οποία όπως βλέπουμε απεικονίζονται με το άσπρο και γκρι χρώμα. Το ότι εισάγεται ένα νέο πλαίσιο, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι εξαλείφεται κάθε τι που προϋπήρχε, καθώς ο στόχος είναι να διορθωθούν μόνο τα στοιχεία που αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά. Αυτό είναι και το κυριότερο χαρακτηριστικό των διαδοχικών ρυθμιστικών και εποπτικών πλαισίων που έχει εισαγάγει η Επιτροπή της Βασιλείας (Βασιλεία I,II,III).

6.2.2 Κίνδυνοι από την εφαρμογή της Βασιλείας III

Από την εκτενή ανάλυση που προηγήθηκε περί του νέου εποπτικού πλαισίου, είναι σαφώς αντιληπτό ότι οι περιορισμοί που τίθενται ουσιαστικά περιορίζουν τα περιθώρια κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως και την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων τους.

Αυτό είναι βέβαια το τίμημα της προσδοκώμενης θωράκισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος απέναντι στο ενδεχόμενο εκδήλωσης μιας νέας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Διαμορφώνεται ασφαλώς ένα περιβάλλον που κυριαρχείται από τάσεις υπερβολικής ρυθμιστικής παρέμβασης. Υπό το πρίσμα αυτό, θα μπορούσαν να αναφερθούν οι εξής κίνδυνοι που ελλοχεύουν από τη Βασιλεία III:

- I. Παρ' ότι δίνεται μια αρκετά μεγάλη μεταβατική περίοδος εφαρμογής των νέων κανόνων, υφίσταται ο κίνδυνος να πληγεί σε κάποιο βαθμό η οικονομική ανάπτυξη διεθνώς. Θα υπάρξει δηλαδή περιορισμός της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων από τα τραπεζικά ιδρύματα, με ότι αυτό συνεπάγεται για την πραγματική οικονομία και την ανάπτυξη.
- II. Πολλά τραπεζικά ιδρύματα, προκειμένου να συμμορφωθούν με τους νέους κανόνες, θα κληθούν να αντλήσουν μεγάλα κεφάλαια από τις αγορές και έτσι θα υπάρξει μείωση των αποδόσεων των ιδίων κεφαλαίων. Είναι σίγουρο όμως, ότι σε

περιπτώσεις μεγάλων κεφαλαιακών αναγκών, θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εξευρεθεί το ποσό αυτό από τις αγορές και τους μετόχους, καθώς θα υπάρχει μειωμένη επιθυμία για ανάληψη κινδύνου. Έτσι λοιπόν είναι πολύ πιθανό να εμφανιστούν φαινόμενα που θα επιτείνουν την ύφεση ή θα περιορίζουν την οικονομική ανάπτυξη. Για παράδειγμα, η απομόχλευση που θα συντελεστεί θα οδηγήσει προς αυτή τη δυσμενή κατεύθυνση. Επίσης θα υπάρξει υψηλή συγκέντρωση στον τραπεζικό κλάδο (συγχωνεύσεις- εξαγορές), χωρίς να επιτυγχάνονται θετικές συνέργειες από αυτή την κίνηση. Τέλος είναι προφανές ότι θα μειωθεί η δανειοδοτική δραστηριότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων σε μια προσπάθεια εφαρμογής του νέου πλαισίου.

- III. Τα τραπεζικά ιδρύματα προκειμένου να απαλλαγούν εν μέρει από την αυστηρή εποπτεία της Βασιλείας III, ίσως μετατοπίσουν δραστηριότητες σε τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος που δεν υπάγονται στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο (shadow banking system). Επίσης είναι πιθανό να επιδιώξουν χρηματοοικονομικές καινοτομίες σε ένα τόσο σύνθετο περιβάλλον και αυτό ενδέχεται να προσθέσει και νέους κινδύνους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

6.2.3 Το πρόβλημα της ανταγωνιστικής ισότητας

Οι κανόνες της Βασιλείας III στερούνται νομικής δεσμευτικότητας και νομικού εξαναγκασμού. Συνεπώς επαφίεται στη θέληση του κάθε κράτους να υιοθετήσει και να εφαρμόσει τους νέους κανόνες που τίθενται.

Έτσι λοιπόν προκύπτουν σημαντικά ερωτήματα ως προς την ύπαρξη ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων καθώς κάποια θα υποχρεωθούν να συμμορφωθούν με τους νέους κανόνες, να αυξήσουν τα κεφάλαιά τους, να προσφύγουν στις αγορές, ακόμα και να εκτεθούν δημοσίως σε περίπτωση ελλειπούς ρευστότητας και κεφαλαίων.

Αντίθετα, κάποια άλλα τραπεζικά ιδρύματα σε παρόμοια προβληματική κατάσταση, θα έχουν την ευχέρεια μη συμμόρφωσης λόγω ακριβώς της έλλειψης νομικής δεσμευτικότητας που αναφέραμε και παραπάνω.

6.2.4 Η επίπτωση στην αγορά ακινήτων

Το αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III έχει απορρυθμίσει πλήρως την αγορά των ακινήτων. Όπως αναφέρει σε σχετική έρευνα το ινστιτούτο ‘Royal Institute of Chartered Surveyors’ (RICS), οι ευρωπαϊκοί τραπεζικοί όμιλοι έχουν περιορίσει σημαντικά κάθε παροχή στεγαστικής χρηματοδότησης στην Ευρώπη, αν εξαιρέσουμε μεγάλες αγορές όπως του Λονδίνου και του Παρισιού. Οι τραπεζικοί όμιλοι έτσι, προσπαθούν να ανταποκριθούν στις κεφαλαιακές απαιτήσεις που επιτάσσει το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, αποθαρρύνοντας τους ενδεχόμενους επενδυτές που σχεδίαζαν αγορά ακινήτων. Από την άλλη πλευρά βέβαια, η ανάλυση του RICS επισημαίνει και κάποια θετικά στοιχεία που απορρέουν από τη διακοπή της χρηματοδότησης. Ο περιορισμένος τραπεζικός δανεισμός μεταφράζεται σε λιγότερη κερδοσκοπία και επιστροφή της αγοράς ακινήτων στα θεμελιώδη μεγέθη της, έπειτα από μακροχρόνιες στρεβλώσεις.

6.3 Η επίδραση της Βραζιλίας στη διαμόρφωση του πλαισίου της Βασιλείας III

Η οικονομική σταθερότητα της Βραζιλίας κατά την περίοδο της μεγάλης κρίσης αποτέλεσε το έναυσμα για να διερευνηθεί το εποπτικό της πλαίσιο και να εξεταστεί τυχόν υιοθέτησή του στο νέο πλαίσιο της Βασιλείας III. Κατά τη μεγάλη κρίση του 2007, η Βραζιλία επέδειξε ιδιαίτερη ανθεκτικότητα και ήταν από τις πρώτες χώρες που εξήλθαν της κρίσης και της ύφεσης. Με το πέρας της κρίσης, η Βραζιλία αναρριχήθηκε στην 7^η θέση μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών παγκοσμίως με ιδιαίτερη οικονομική και κοινωνική σταθερότητα, καθιστώντας έτσι αναγκαία μια πλήρη κατανόηση του οικονομικού μοντέλου της χώρας. Συμπεραίνοντας λοιπόν τους λόγους της επιτυχίας αυτού του οικονομικού μοντέλου, η διεθνής κοινότητα θα μπορούσε να αποτρέψει της αρνητικές επιπτώσεις μιας παρόμοιας κρίσης στο μέλλον.

Η Βραζιλία είχε σημαντική συνεισφορά στη διαμόρφωση των νέων διεθνών προτύπων της Βασιλείας. Ως παραδείγματα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα εξής:

- I. Η υιοθέτηση νέων αυστηρότερων κανόνων καθορισμού των κεφαλαίων και της κεφαλαιακής επάρκειας.
- II. Η υιοθέτηση νέων κανόνων, που θα είναι πιο συνεπείς με την ετερογένεια του οικονομικού συστήματος.
- III. Η προώθηση της αντίληψης περί υψηλής ανάπτυξης και τα σχετικά προβλήματα που συνοδεύουν αυτή την αντίληψη.
- IV. Η επισήμανση της ιδιαίτερης αξίας που έχει, η δυνατότητα των εποπτικών αρχών να λαμβάνουν άμεση ενημέρωση και να έχουν άμεση πρόσβαση στις πληροφορίες.
- V. Η Βραζιλία μοιράστηκε τις εμπειρίες της σχετικά με την εφαρμογή της Βασιλείας II αλλά και την εφαρμογή της Βασιλείας III που επακολουθεί.

6.4 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύθηκαν οι θετικές επιδράσεις που θα προκύψουν από την εφαρμογή του νέου πλαισίου της Βασιλείας III. Παράλληλα επισημάνθηκαν σημαντικοί κίνδυνοι που απορρέουν από το νέο πλαίσιο, διατυπώθηκε το ζήτημα της ανταγωνιστικής ισότητας το οποίο είναι ιδιαίτερης σημασίας για το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα. Παράλληλα, έγινε μια αναφορά στην αγορά ακινήτων (real-estate) και επισημάνθηκε το πρόβλημα του περιορισμού της χρηματοδότησης, λόγω της εφαρμογής των νέων κανόνων. Τέλος δόθηκε έμφαση στην επίδραση της Βραζιλίας στο νέο πλαίσιο της Βασιλείας III και αναπτύχθηκαν οι λόγοι που κατέστησαν την οικονομία της Βραζιλίας και το εποπτικό της πλαίσιο, πρότυπο για τη Βασιλεία III.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα

Η εργασία που παρουσιάστηκε στα προηγούμενα κεφάλαια επιδιώκει να καταδείξει όλες τις αδυναμίες που διέπουν τα προηγούμενα ρυθμιστικά εποπτικά πλαίσια (Βασιλεία Ι,ΙΙ) και τον τρόπο αντιμετώπισής τους από το νέο εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ. Η Βασιλεία ΙΙΙ, ένα νέο πολυσύνθετο ρυθμιστικό πλαίσιο καλείται να διασφαλίσει την ακεραιότητα ενός αποδομημένου χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο τα τελευταία χρόνια λειτούργησε υπό την επήρεια μιας ολοένα αυξανόμενης κερδοσκοπικής δραστηριότητας που είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση φούσκας στις χρηματοοικονομικές αγορές.

Όπως διατυπώθηκε στα κεφάλαια παραπάνω, η κερδοσκοπική δραστηριότητα είχε πολλούς τρόπους έκφρασης, ένας εκ των οποίων ήταν η υψηλή μόχλευση αλλά και η λειτουργία της αγοράς των παραγώγων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Βασιλεία ΙΙΙ στοχεύει μέσω των νέων κανόνων που περιορίζουν τη μόχλευση, ενισχύουν τη ρευστότητα και ενδυναμώνουν ποιοτικά και ποσοτικά τα κεφάλαια, να αμβλύνει κάθε παθογένεια που προϋπήρχε και να συνδράμει ουσιαστικά σε μια υγιή οικονομική ανάπτυξη.

Το νέο αυτό πλαίσιο της Βασιλείας ΙΙΙ αναμένεται να θέσει ένα φραγμό στις προϋπάρχουσες κερδοσκοπικές τάσεις, ίσως όμως εμφανίσει και πάλι ορισμένες αδυναμίες, καθιστώντας αναπόφευκτη την έλευση της Βασιλείας ΙV. Τα επόμενα χρόνια αποτελούν ουσιαστικά μια μεταβατική περίοδο για την ομαλή και επιτυχή ένταξη των νέων αυτών ρυθμίσεων στο εποπτικό πλαίσιο των διαφόρων χωρών. Η ανάγκη όμως εξεύρεσης των απαιτούμενων κεφαλαίων από τα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα είναι ιδιαίτερα απλή, αν αναλογιστεί κανείς ότι δεν έχει εκλείψει ο κίνδυνος η περίοδος που διανύουμε να οδηγήσει σε μία νέα χρηματοπιστωτική κρίση, λόγω και της αυξημένης αβεβαιότητας που κυριαρχεί ιδιαίτερα στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα, εν αναμονή της επίλυσης της κρίσης χρέους.

Είναι φανερό ότι θα ήταν σχεδόν αδύνατη η καθολική εφαρμογή του νέου ρυθμιστικού πλαισίου, χωρίς αυτήν την περίοδο χάριτος. Συνεπώς ο χρόνος θα καταδείξει αν αυτή η πολυσύνθετη ρυθμιστική και εποπτική μεταρρύθμιση μπορεί να στεφθεί εν τέλει με επιτυχία, ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο ενδυναμωμένο χρηματοπιστωτικό σύστημα, απαλλαγμένο από στρεβλώσεις του παρελθόντος. Σε όλη αυτή την προσπάθεια το σύστημα είναι αναγκαίο να απαλλαγεί από έναν διαρκή 'εχθρό', την ανθρώπινη τάση και ροπή προς την κερδοσκοπία,

ένα κύριο χαρακτηριστικό της οικονομικής συμπεριφοράς που δυσχεραίνει κάθε προσπάθεια διαμόρφωσης ενός υγιούς και αποτελεσματικού πλαισίου εποπτείας.

Όπως αναδείχθηκε μέσα από τη σύνθετη ανάλυση της Βασιλείας III που πραγματοποιήθηκε στην εργασία αυτή, υπάρχουν πολλές πτυχές που χρήζουν της προσοχής όλων των εμπλεκόμενων μερών, έτσι ώστε η Βασιλεία III να αποτελέσει εφαλτήριο μιας αποτελεσματικότερης εποπτικής διαδικασίας. Ενόψει της εφαρμογής των προαναφερθέντων κανόνων, δεν έχουμε παρά να αντιπαραβάλουμε τη θεωρητική προσέγγιση με την πρακτική εφαρμογή τους στο ορατό μέλλον.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Βιβλιογραφία

Ξένη

- Francesco Cannata and Mario Quagliariello, with a foreword by Mario Draghi (2011).
Basel III And Beyond, a Guide to Banking Regulation after the Crisis

Ελληνική

- Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, Γκ. Χαρδούβελης (2011).
Η υπερκυκλικότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και προτάσεις για τη μείωση της, Τόμος ‘ Από τη διεθνή κρίση στη κρίση της Ευρωζώνης. Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον’
- Χρ. Γκόρτσος (2009). Το μέτρο της αναγκαίας αναπροσαρμογής του δημοσίου χρηματοπιστωτικού δικαίου ως συνέπεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, Χρηματοπιστωτικό δίκαιο, Χρ. Γκόρτσος
- Φαίδων Καλφάογλου, Διεύθυνση Οικονομικών μελετών(4/2012). Το πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας της Ελλάδος, Τεύχος 36, σελίδες 47-93

Διαδικτυακοί Τόποι

- Μεγάλη τραπεζική πρόοδος προς την Βασιλεία(3/2013-πηγή FT)
http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/764603/ArticleFTgr.aspx

- Basel III Handbook(2011-Michael Auer/Georg von Pfoest)
<http://www.accenture.com/SiteCollectionDocuments/PDF/FinancialServices/Accenture-Basel-III-Handbook.pdf>

- Νέους κινδύνους δημιουργεί η Βασιλεία III(1/2013-πηγή Bloomberg)
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_2_04/01/2013_506746

- Basel III New Capital and Liquidity Standards(2011-Moody's Analytics)
<http://www.moodyanalytics.com/~media/Insight/Regulatory/Basel-III/Thought-Leadership/2012/2012-19-01-MA-Basel-III-FAQs.ashx>

- Ανησυχία ότι η Βασιλεία III ευνοεί τους ισχυρούς(1/2011-πηγή Bloomberg)
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_1_15/01/2011_428808

- Bloomberg View: Basel III's Bedeviling Complexity(11/2012-Stephen L. Carter)
<http://www.businessweek.com/articles/2012-11-15/bloomberg-view-basel-iiis-bedeviling-complexity>

- Η Βασιλεία III μειώνει τον τραπεζικό δανεισμό προς το real estate (11/2012-Καθημερινή)
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyagor_3_03/11/2012_500521

- Basel III implementation – Is the industry running out of time?(2012-JP Morgan)
http://www.jpmorgan.com/tss/General/Basel_III_implementation_Is_the_industry_running_out_of_time_/1320504512062

- UK banks the ‘best prepared’ for Basel III(6/2012-Brooke Masters London)
<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/90d1a59e-bb97-11e1-9436-00144feabdc0.html#axzz2NUogokgd>

- Bank for International Settlements- Basel III counterparty credit risk(6/2012-Basel Committee on Banking Supervision)
<http://www.bis.org/publ/bcbs228.pdf>

- Bank for International Settlements-The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools(1/2013-Basel Committee on Banking Supervision)
<http://www.bis.org/publ/bcbs238.htm>

- Autopsy on a bubble, Credit Crisis 2008 (Richard M. Altman/2012)

<http://www.businesshistory.com/Autopsy%20on%20a%20Bubble.pdf>

Πανεπιστήμιο Πειραιώς